

AngyalZÖLD

- Összefogással az élhetőbb környezetért -

Zöldfelületi Stratégia 13

**A XIII. Kerületi Önkormányzat
zöldfelület fejlesztési stratégiája és zöldhálózat fejlesztési programterve**

helyzetfeltárás, programjavaslat

2008. június

Jövőképünk a terület természeti értékeinek fejlesztésére és megőrzésére alapozott, több generáción átívelő, hosszútávú fejlődés. Célunk az épített és természeti környezet harmonikus, az emberek életminőségét javító, összehangolt fejlesztése, a közösség igényeihez folyamatosan alkalmazkodó zöldterületi rendszer és hálózat kialakítása, működtetése.

A dokumentumot a XIII. Kerületi Önkormányzat megbízásából
a XIII. Kerületi Környezetgazdálkodási Közhasznú Nonprofit Kft.
a Zöldfácska Kft. és a FŐKERT Parkfenntartó Kft. közreműködésével készítette.

Megbízó részéről:

Borszéki Gyula alpolgármester, témafelelős XIII. Kerületi Önkormányzat

A tanulmány készítői:

Helembai Mihály ügyvezető

XIII. Ker. Kg NKft.

Gábor Péter tervező

Zöldfácska Kft.

Munkatársak

Szíves Imre

XIII. Ker. Kg NKft.

Litkeiné Fehérvári Eszter

XIII. Ker. Kg NKft.

Hegedüs Anikó

XIII. Ker. Kg NKft.

Tartalom

BEVEZETŐ.....	5
1. A XIII. KERÜLETI ZÖLDTERÜLETEK KIALAKULÁSA.....	6
1.1 RÁKOS-MEZEJÉTŐL A LAKÓTELEPEKIG.....	6
1.2 A ZÖLDFELÜLETEK VÁLTOZÁSA A RENDSZERVÁLTÁST KÖVETŐEN.....	7
2. A KERÜLET ZÖLDFELÜLETI, ZÖLDHÁLÓZATI RENDSZERE	8
2.1 A ZÖLDFELÜLETEK FUNKCIÓI	8
2.2 A XIII. KERÜLET ZÖLDHÁLÓZATÁNAK ELEMEI.....	9
2.2.1 Közparkok, közkertek, lakótelepi zöldfelület.....	11
2.2.2 Intézményudvarok zöldfelületei	12
2.2.3 Fasorok, zöldsávok, összekötő zöldfelületi elemek	12
2.3 A ZÖLDFELÜLETI, ZÖLDTERÜLETI RENDSZER ÁLLAPOTA	13
2.3.1 Zöldterületi ellátottság.....	13
2.3.2 Zöldfelületi intenzitás.....	14
2.3.3 Fenntartási színvonal.....	15
3. A ZÖLDTERÜLETEK ÁLLAPOTÁT MEGHATÁROZÓ LEGFONTOSABB TÉNYEZŐK.....	17
3.1 TÁRSADALMI, DEMOGRÁFIAI HATÁSOK.....	17
3.1.1 Életmódváltozás.....	17
3.1.2 Demográfiai változások a kerületben	18
3.2 ZÖLDFELÜLETEKKEL KAPCSOLATOS TERVEK, PROGRAMOK	20
3.2.1 Zöldfelületi tervek, koncepciók	20
3.2.2 Megvalósuló önkormányzati programok, finanszírozás	22
3.3. KERÜLETI INGATLANFEJLESZTÉSEK ZÖLDFELÜLETI HATÁSAI	24
3.4. A ZÖLDFELÜLETEK LAKOSSÁGI MEGÍTÉLÉSE	27
4. HELYZETÉRTÉKELES.....	29
4.1 SWOT ANALÍZIS	29
4.2 CÉLFA-PROBLÉMAFA	31
5. „ANGYALZÖLD” ZÖLDFELÜLET- ÉS HÁLÓZAT FEJLESZTÉSI STRATÉGIA.....	33
5.1 JÖVŐKÉP,STRATÉGIAI CÉLOK, PRIORITÁSIK.....	35
5.2 ZÖLDFELÜLETI ÉS –HÁLÓZATI PROGRAMOK ÉS PROJEKTEK.....	38
5.2.1. Közpark és közkert fejlesztési program (középtávú program).....	38
5.2.2. Zöldfolyosó, zöldsétány és fasorfejlesztési program (vegyes távú program).....	39
5.2.3. Intézmény udvar program (középtávú program)	40
5.2.4. Településkörnyezeti, környezetgazdálkodási program (rövid távú program)	40
5.2.5. Partnerségi és kommunikációs program (középtávú program).....	42
5.2.6 Szabályozói program (középtávú program).....	43
5.3 FORRÁSTÉRKÉP, MEGVALÓSÍTÁSI KERET	44
5.4 ÖSSZEFOGLALÁS	45
MELLÉKLETEK.....	46
KERÜLETI ÉRTÉKEINK, JÓPÉLDÁK (FOTÓ MELLÉKLET).....	46
IRODALOM ÉS ÁBRAJEGYZÉK.....	51

Bevezető

A XIII. Kerületi Önkormányzat célja a zöldfelületi stratégia¹ megalkotásával, **széles körű társadalmi konszenzuson alapuló** hosszú távú fejlesztési elképzelés megfogalmazása a kerületi zöldfelületek jövőjével kapcsolatban.

A zöldfelületi stratégia készítése nem törvényi kötelezettség. A XIII. Kerület Önkormányzata és a Környezetgazdálkodási NKft. mégis azért vág bele a stratégia megalkotásának folyamatába, hogy a megfogalmazásra kerülő célok és programok az **érintettek igényeinek és elvárásainak lehetőség szerint a legnagyobb mértékben megfeleljenek.**

A XIII. kerület zöldfelületeinek fejlesztésével kapcsolatosan, a különböző önkormányzati programok, koncepciók, stratégiák, tervek, megfogalmaznak célokat, feladatokat. Ezek alapján az elmúlt időszakban az önkormányzat jelentős erőfeszítéseket tett a közterületek megóvása, fejlesztése érdekében. **A jövőt illető elképzelések egységes rendszerbe foglalása lehetőséget ad kerületünk természeti adottságainak, értékeinek bemutatására, melyek megalapozhatják a további fejlődés nélkülözhetetlen feltételét jelentő, széleskörű társadalmi összefogást, környezetünk, zöldterületeink védelme, színvonalának javítása érdekében. Ez egyben közös célunk is.**

A „Zöldfelületi stratégia 13” dokumentum, - melynek az „AngyalZÖLD” nevet adtuk - **leírja a kerület zöldfelületinek állapotát,** elemzi és értékeli az azokra ható tényezőket, folyamatokat, majd egységes rendszerbe foglalja a megfogalmazott **jövőkép hatékony megvalósítását szolgáló célokat, programokat.** Mindezek révén olyan fejlesztésorientált gyűjtőprogram készült, mely **az integrált városirányítási rendszer** eszközeként megfelelő keretet ad a meglévő programok továbbfejlesztéséhez, új programok tervezéséhez és megvalósításához.

A zöldfelületek állapota és a környezetvédelem szorosan összefüggő fogalmak, melyek számos esetben átfedik egymást. A zöldfelületi és zöldhálózati fejlesztésekben **a környezettudatosság, a környezet minőségének javítása, a környezetvédelem, központi helyen szereplő, hangsúlyos feladat, mely egyben mindennapi tevékenységünket is mindinkább átható horizontális érték.**

Jelen dokumentum az „AngyalZÖLD” stratégia széleskörű társadalmi egyeztetés eredményeként készült helyzetfeltáró dokumentuma, melytől reméljük, hogy **nyitott és eredményes párbeszéd** kialakulásához járul hozzá, a tervezett programok és projektek előkészítése és megvalósítása során.

¹ A területfejlesztéssel, rendezéssel foglalkozó dokumentumok a koncepció, program és a stratégia kifejezéseket egyaránt, sokszor egymás szinonimájaként használják. Jelen dokumentumban a koncepcióalkotás alatt, a távlati átfogó célok megfogalmazását értjük. Stratégiai készítés alatt pedig a programok rendszerének megalkotását, mely segítségével a távlati (konceptcionális) célok elérhetővé válnak.

1. A XIII. kerületi zöldterületek kialakulása

1.1 Rákos-mezejétől a lakótelepekig

A mai XIII. kerület zöldfelületeinek alakulását az **egykori város peremén lévő gyepes árterület** egyre intenzívebbé váló beépülése, az **„angyalföldi gyárváros”** kialakulása, majd a terület lakótelepi beépítése határozta meg a rendszerváltásig. Az 1800-as évek elejétől a Rákos-patak árterületének részét képző, jellemzően gyepes és szántóterületeken intenzívebb mezőgazdasági használatú területek (gyümölcsösök) nyertek teret, és ezzel párhuzamosan a Váci út mentén az első épületek is megjelennek. 1846-ban átadott, - a mai Angyalföld határán haladó – Vácot, Pesttel összekötő vasútvonal jelentősen gyorsította a beépülést. A Váci út mentén megindult az iparterületek megtelepedése. A Nagykörút kiépítésének következtében megugró belvárosi telekárak felgyorsították a gyáripár kitelepülését Angyalföld irányában és ennek következtében egyre több lakóterület létesül Lipótváros, Vízafogó, Lőportárduló és Angyalföld területén.

A **Margitszigeti közpark**, - mely ma főváros és egyúttal a kerület egyedülálló díszje, - kialakítására 1808-50 között került sor, a tulajdonos József Nádor és főkertészének, Tost Károly munkája eredményeként.² A parkot Jókai szavaival „*Budapest tündéerkertjeként*” tartották számon, sokáig az arisztokrácia és a nagypolgárság „*társalgási*” kertjeként funkcionált.³ 1908-ban nyilvánították közkertté, de csak 1919 után törölték el a belépési díjat. A sziget – mely eredetileg egy nagyobb és egy kisebb szigetből állt – mai területe feltöltések eredményeképpen alakult ki. A feltöltött területrészen épült fel a Palatinus Strandfürdő, majd 1931-ben a Hajós Alfréd tervezte Nemzeti Sportuszoda.

1. ábra: Engelsfeld 1866.

A kerület „szárazföldi részén is történtek zöldfelületi fejlesztések a XIX. század során. 1878-ban a futóhomok megkötésére erdőt telepített a kerület később. Erdőtelkeknek nevezett területén (a mai Fáy utca térségében), mely később szabadtéri mulatságok helyszínévé vált, ahol „*vasárnaponként furvézerek és a cseléd lányok*” szórakoztak.⁴

² Magyar Erzsébet: Kertek, parkok Buda-Pest társas életében a 19. században. Budapesti Negyed 46. (2004/4)

³ Magyar Erzsébet: Kertek, parkok Buda-Pest társas életében a 19. században. Budapesti Negyed 46. (2004/4)

⁴ Adametz Gyula: Angyalföld, 1947, reprint 1998 Sprint Kft. p. 48.

A Fővárosi Közmunkatanács 1929-ben határozta el, hogy „*a múlt városrendezési bűnei; színtelen, barátságtalan, kalmárszellemű partrendezés*” orvoslása céljából közparkot létesít Lipótváros, Margitszigettel szembeni oldalán. A szükséges kisajátítások után a fásítás 1930-ban indulhatott meg a Lipótvárosi-park, a mai **Szent István Park** területén.⁵

A **Rákos-patak** fővárosi szakaszának szabályozására több lépésben került sor. Az 1900-as évek elejére a Rákos-patak medre a főváros jelentős részén már kiegyenesítették, azonban a torkolati szakasznál ekkor még több ágra szakadva jutott a Dunába.⁶ Az 1920-as évekre a patakot már teljes fővárosi szakaszán egyenes vonalvezetésű mederbe terelték. Ez a vízrendezés tette lehetővé a patak és az Újpesti vasútvonal közötti területrészt, valamint az egykori Erdőkertek területének építés céljából történő felparcellázását. A patak mai betonozott medrének kialakítására az 1960-as években került sor, döntően árvízvédelmi szempontok szerint.

A XIII. kerület legintenzívebb beépítettségét az 1950-es években érte el. Közhasználatú zöldterületei ekkor gyakorlatilag a Margitszigetre, Szent István parkra és Szűnyog szigeti (mai Népsziget) sportterületekre korlátozódtak. Az 50-es években meginduló és az 1980-as évekig tartó **lakótelep építési programok** jelentős mértékben növelték a közhasználatú zöldterületek nagyságát. A sort az Élmunkás házak építése kezdte, a Bulcsú-park kialakításával párhuzamosan 1948-50 között.⁷ Jelentős eredmény volt a Tahi utca menti lakótelep kialakítása, melynek keretében a Rákos-patak mentén játszótér és közpark sávot alakította ki 1956-60 között.⁸ Ezt követték a 70-es, 80-as évek házgyári lakótelepei, nagy kiterjedésű, extenzíven fenntartott zöldfelületekkel. (Árpád-hídi 1970, Kárpát utcai 1980, Országbíró utcai 1985, Béke-Tatai u.198). A zöldfelületek nagyságát helyi közparkok (Gyermek-tér, Béke-tér), illetve a sport és szabadidős célú intézmények (Vasas sportpálya, Dagály strand) növelték tovább.

1.2 A zöldfelületek változása a rendszerváltást követően

A 1990-es évek óta két, egymást is erősítő folyamat jellemzi kerületünket. Az egyik az egykori **gyáripari területek funkcióváltása**, a kerület „*deindusztrializálódása*”. A másik folyamat a rehabilitáció, az alacsony intenzitású és gyenge minőségű épületekkel beépült lakóterületek átalakulása intenzívebb beépítésű, **városias lakóterületekké**, illetve intézményi területté. A kerületi nem közhasználatú zöldfelületek változását ezek az a folyamatok határozták meg.

A közhasználatú zöldfelületek szempontjából a rendszerváltást követően a **kétszintű önkormányzati rendszer** és az ennek hatásaként a zöldfelületek „kétpólusú” fejlesztése és fenntartása vált meghatározóvá. A Fővárosi Önkormányzat fenntartásában lévő zöldterületek közül a Szent István park felújítása jelentett számottevő változást az 1990-es évek során. A Margitsziget közparki területén is több zöldterületi, rekreációs célú fejlesztés valósult meg (pl. futókör kialakítása, állatkert felújítása, szökőkút rekonstrukció).

⁵ Silóssy László: Hogyan épült Budapest (1870-1930), Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1931.

⁶ Budapest székes-főváros és környékének térképe, rajzolta Homolka József kiadja az Egenberger-féle könyvkereskedés, 1903.

⁷ A XIII. kerület, kezdetektől napjainkig, Budapest Főváros XIII. kerületi PH, 2003. p.78.

⁸ Hatvan éves a XIII. kerület, Helytörténeti írások, Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat 1998. p.152.

A XIII. kerületi önkormányzat fenntartásában lévő zöldfelületek esetében a főbb tendenciák a **fenntartás színvonalának differenciálódása** (kiemelt, intenzív és átlagos fenntartású területek megjelenése), a **közparkok funkcióváltása**, a pihenő parkok szerepének növekvése, valamint a játszóterek – az EU szabványosítás következtében történő – koncentrációja (kisebbek megszüntetése, nagyobbak bővítése és felújítása) voltak. A zöldterületek felújításában és fenntartásában mindinkább a növekvő műszaki színvonal és környezeti igényesség nyer teret.

Újlipótváros utcai zöldfelületeinek növelése céljából – természetes fahelyek és zöldsávok hiányában - planténerek, illetve **virágos kandeláberek** kihelyezésére került sor. A Gyöngyösi sétány, József Attila-tér és a Béke-tér zöldfelületei intenzíven fenntartott, **reprezentatív városi szabadterek**ként kerültek felújításra. A felújított játszóterek, a kisgyermekek biztonsága és a nem rendeltetésszerű használatból való megóvásuk érdekében, többnyire kerítéssel kerültek kialakításra. A közparki **ivóutak** is folyamatos megújítására is hangsúlyt fektetett a fenntartó. Közegészségügyi, közbiztonsági szempontok miatt indult és zajlik folyamatosan a kerület **nyárfa programja** (idős, balesetveszélyes és termésükkel „szemetelő” nyárfák kiváltása) és parlagfű programja is. A közparkokban a kutyatulajdonosok és más parkhasználók közötti konfliktusok mérséklése céljából zajlik a **kutyafuttatók**, illetve az eb-ürülék gyűjtők kialakításának programja. Jelentős újítást jelentett a zöldfelületek fenntartásában a kerületi **parkgondnoki**, és **zöldfelületi védnökségi** program megalkotása. A kerületi fenntartású zöldfelületek fejlesztése a Környezetgazdálkodási NKft. 2007-2010 közötti időszakára kidolgozott **program szerint történik**.

A bemutatott folyamatok és az erőfeszítések eredményeként, **mára a kerület zöldfelületei rendszere, mind a mennyiségi, mind a minőségi mutatók tekintetében a fővárosi átlagnál kedvezőbb állapotú**. Ugyanakkor a zöldfelületek minősége elmarad a folyamatosan növekvő lakossági igényektől, elvárásoktól. Zöldterületi adottságaink területenként, városrészenként is eltérőek. Megtalálhatók **a közelmúltban felújított, magas színvonalon kialakított és fenntartott közparkok és közterek és a felújításra szoruló, túlhasznosított, leromlott minőségű és alacsony fenntartási színvonalú közterületi zöldfelületek is**.

2. A kerület zöldfelületi, zöldhálózati rendszere

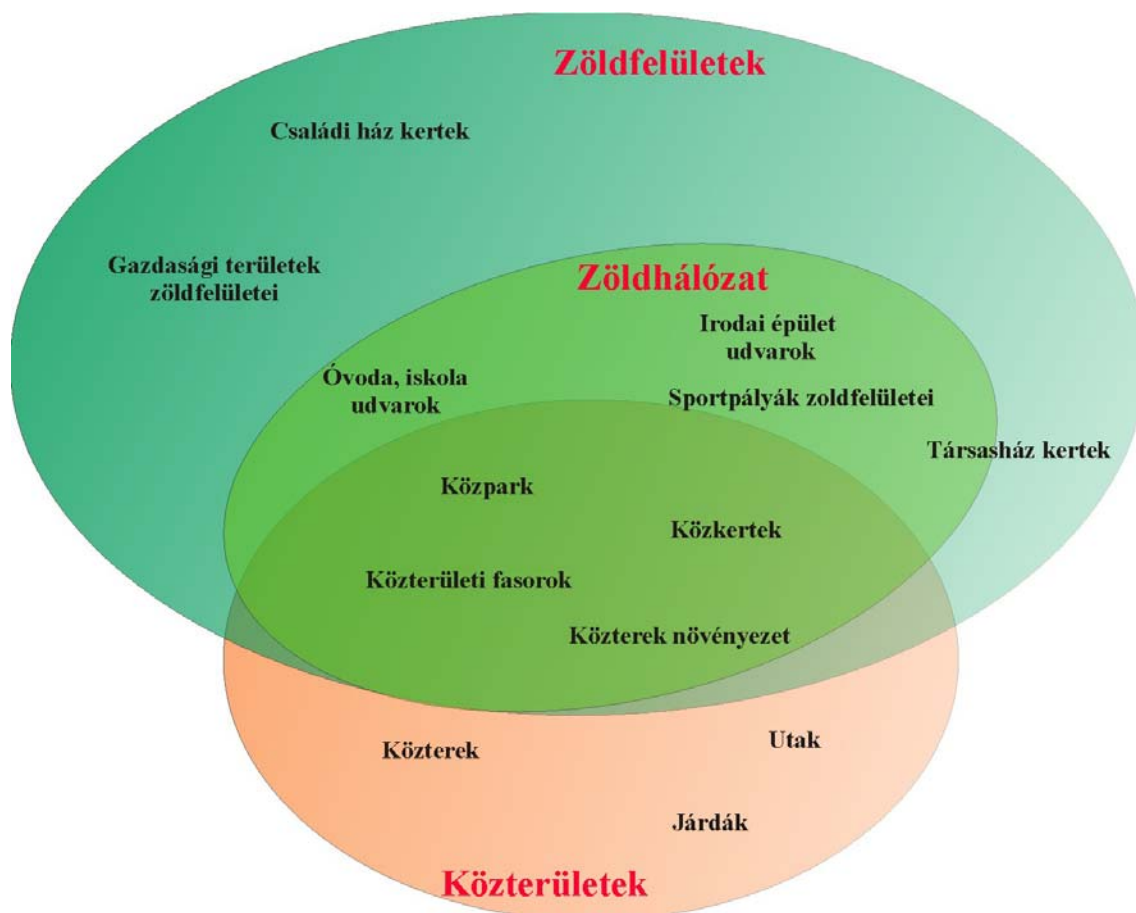
2.1 A zöldfelületek funkciói

Ma már a „zöld” jelző az élhető, környezettudatos, fenntartható, környezetbarát, természetmegőrző fogalmakat ötvöző gyűjtőfogalom. A növényzet - azon túl, hogy komplex ökológiai, környezeti funkciókat tölt be a településeken – **társadalmi, gazdasági és esztétikai funkciókat is ellát**. A zöldfelületi rendszer fejlesztése nem „csupán” városökológiai, környezetvédelmi, településesztétikai kérdés. A kerület élhetőségének javításán keresztül népesség-megtartó és vonzó erejét, versenyképességét jelentősen befolyásoló tényező, ezért egyúttal fontos társadalmi és gazdasági érdek is. **A zöldfelületek megőrzésének, fejlesztésének szükségessége a társadalom széles körében elfogadott érték, mely igényre hosszútávon alapozni lehet.**

1. táblázat: A zöldfelületek funkciói

Ökológiai környezeti	Társadalmi	Gazdasági	Esztétikai
- légkondicionálás - zaj- és rezgés-csillapítás - talajállapot javítása - levegő áramlási folyosó - vízháztartás javítása - csapadékvíz visszatartás - biodiverzitás növelése - természetközeli élőhely - helyi klimatikus hatások	- társadalmi presztízis - passzív-, aktív-pihenés - testi-lelki regenerálódás - nevelés, művelődés - agóra, közterületi fórum találkozóhely - épített örökség - városszerkezeti érték - természeti örökség	- ingatlanérték növelése - ingatlan károsodás megelőzése (rezgés és zajcsillapítás) - szolgáltatások vonzóbbá tétele - gazdasági vonzóképeség növelése - zöldfelületi funkciók értékesítésének lehetőség - turisztikai vonzerő növelése	„természeti szép” - szubjektív terhelésmérséklés - települési karakter formálás - a természettel való kapcsolat - környezettudatosság tükre - vizuális, mentális elhatárolás

2.2 A XIII. kerület zöldhálózatának elemei

2. ábra: Közterületek - Zöldfelületek elemei

A zöldfelületek a kerület területi rendszerének integráns elemei, melyek szervesen kapcsolódnak és keretet adnak az épített világunknak, biztosítva az élhető környezetet, a mindennapi létezés, a rekreáció feltételeit, meghatározva a városképet, a közvetlen lakókörnyezet arculatát, minőségét. A **zöldfelületek rendszerét**, a biológiailag aktív, növényzettel fedett területek összessége alkotja.⁹ Szerkezeti szempontból a zöldfelületi rendszer elemei lehetnek **foltszerűek** (pl. parkok, kertek), vagy az ezeket összekapcsoló **vonalas** (fásított sétányok, vízfolyások kísérő zöldfelületei, zöldfolyosók) zöldfelületek. Használat szempontjából a zöldfelületek lehetnek közhasználatától elzártak (magán- és társasházi kert, munkahelyek és intézmények zöldfelületei), lehetnek közhasználatúak (közparkok, közkertek, erdők), illetve korlátozottan közhasználatúak (strandok, sportpályák zöldfelületei). A közhasználatú, illetve korlátozottan közhasználatú zöldfelületek rendszere alkotja egy terület legintenzívebben használt zöldfelületeinek hálózatát, a kerület **zöldhálózatát**. Mivel a közösségi tulajdonban lévő zöldfelületek vannak a leginkább szem előtt, ezek szerepe a legmeghatározóbb a környezet arculatának megítélése szempontjából.

2. táblázat: A XIII. kerület zöldhálózatának alkotói:

Név	Meghatározás
Foltszerű zöldhálózat elemek	
Margitsziget	össsszvárosi jelentőségű közparkja, a főváros egyedülálló zöldterületi értéke
Közparkok	kerületi jelentőségű 10 000 m ² -nél nagyobb kiterjedésű, kerületi jelentőségű zöldterület (Szent István-park, Gyermek-tér, Béke-tér, Gyöngyösi-sétány, Debrecen-park)
Közkertek	10 000 m ² -nél kisebb kiterjedésű helyi jelentőségű zöldfelületek (József Attila tér, Kassák-park, Bulcsú-park, Baba tér, Dráva-park)
Erdőterületek	a Népsziget területén lévő erdőterület
Lakótelepek zöldfelületei	lakótelepek telkén lévő közhasználatú zöldfelületek, a lakótelepi közparki, közkerti funkciójú területrészek
Vonalas zöldhálózati elemek	
Duna és a parti sáv	a folyam partján meglévő, vagy tervezett zöldterületek sorozata, melyek ökológiai folyosó, zöldfolyosó és zöldsétány funkciót egyaránt betöltenek ¹⁰
Rákos-patak és az azt kísérő zöldfelületek	a patak és az azt kísérő zöldterületek, zöldfelületek sorozata, melyek ökológiai folyosó, zöldfolyosó és zöldsétány funkciót egyaránt betöltenek
Fasorok	jellemzően közlekedési területen kialakított, egységes, vonalas fásítás
Zöldsétányok, zöldutak (greenway)	intenzíven kialakított (több szintes) zöldfelületekkel kísért gyalogos, kerékpáros közlekedésre alkalmas közterületek.

⁹ **Zöldfelület** = biológiailag aktív, állandóan vagy időszakosan növényzettel borított terület, mely lehet közhasználatú és közhasználatától elzárt (magán tulajdonú) is.

Zöldterület = közhasználatú zöldfelületet jelölő szabályozási kategória (közkert, közpark), mely zöldfelületeket, burkolt felületeket, és építményeket, épületeket is magába foglalhat. A lakótelepi közhasználatú zöldterületek szintén a közhasználat számára megnyitottak, de nem tartoznak a szabályozási értelemben a zöldterületek közé.

¹⁰ **Ökológiai folyosó** = állat és növényfajok élőhelyeit összekötő térség melyen keresztül az összeköttetés megvalósulhat (Gyulai 1996)

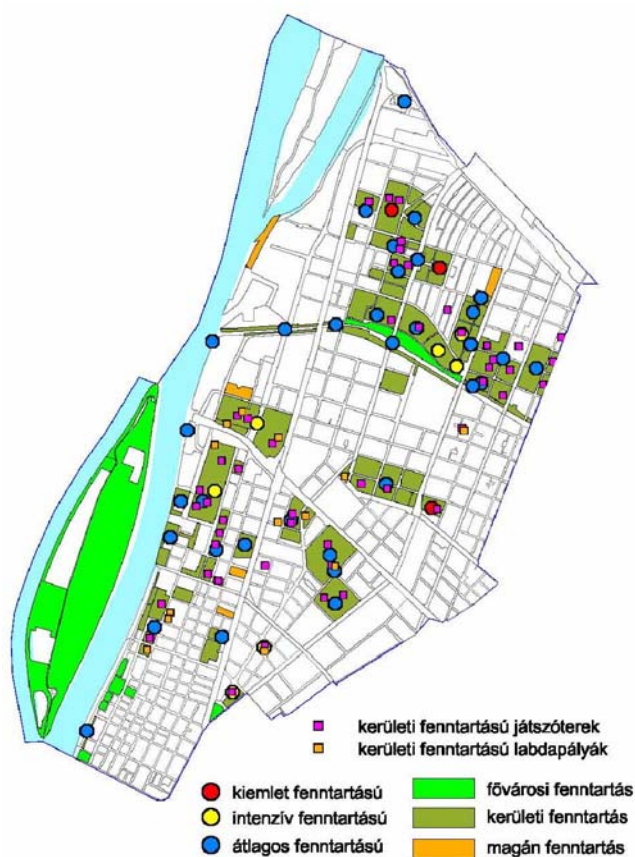
Zöldfolyosó = beépítések közé ékelődő lineáris, jellemzően folytonos települési szövetet alkotó zöldfelületek együttese (Almási 2007.)

2.2.1 Közparkok, közkertek, lakótelepi zöldfelület

A zöldterületek a **testi, lelki felüdülést szolgáló** „rekreációs intézmények”. A pihenőparki, funkciókon túl ezek a területek biztosítanak helyet a közhasználatú játszótérek és sportpályák számára. A kerület **fővárosi kezelésben** lévő közparkjainak együttes nagysága több mint 820 000 m². A **kerületi fenntartásban** lévő közparkok és közkertek kiterjedése mintegy 260 000 m². Azonban a kerületi önkormányzat és a Környezet-gazdálkodási NKft. számára ennél lényegesen nagyobb kihívást jelent a mintegy 410 000 m² kiterjedésű, igen intenzív igénybevétel alatt álló lakótelepi közhasználatú zöldfelületek fenntartása.¹¹

A kerületben összesen **57 db játszótér és 20 db labdapálya** található. Ezeken 286 az EU előírásoknak megfelelő játszószer került kihelyezésre.

A kerület egyes közhasználatú zöldterületei **magán fenntartásban** vannak. Ezek közé tartoznak néhány tömbház közterületen lévő, azonban a lakóközösség által fenntartott kertje, valamint a jelenleg épülő Marina Part projekt keretében kialakítás alatt álló Duna-parti sétány. Sajátos konstrukciót jelent a **kerületi zöldfelületi védnökség projekt**. Ennek keretében társasházak pályázhatnak az előttük lévő zöldterület részbeli fenntartásának fejében önkormányzati támogatásra.

3. ábra: Közparkok, közkertek, játszótérek és labdapályák

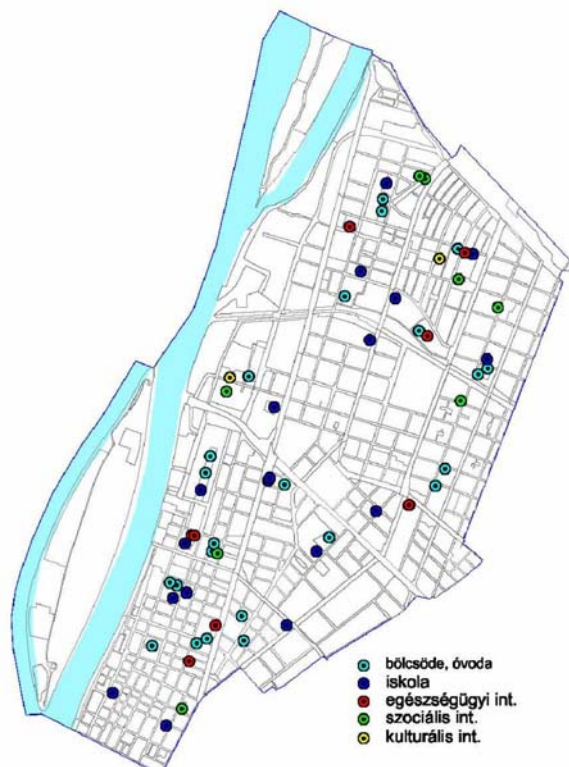
3. táblázat: A XIII. kerület zöldterületei

Zöldterület típus, használat	Fővárosi önk. kezelésében	Kerületi önk. kezelésében	Magán fenntartásban	Összes
Közpark (m ²)	807 000	110 000	0	917 000
Közkert (m ²)	15 000	150 000	90 000	255 000
Lakótelepi zöldfelület (m ²)	0	410 000	40 000	450 000
Játszótér, labdapálya, kutya-futató (m ²)		190 000	0	190 000
Összesen (m²)	823 000	860 000	130 000	1 812 000

¹¹ A lakótelepi területeken lévő zöldfelületekről nem áll rendelkezésre részletes kataszter

2.2.2 Intézményudvarok zöldfelületei

A kerületi önkormányzat feladatai közé tartozik a saját tulajdonában lévő **intézmények udvarán lévő zöldfelületek** fenntartása is. Ide tartoznak a kerületi oktatási (bölcsődék, óvodák, iskolák), egészségügyi, szociális és kulturális intézmények. Ezeknek az udvara összesen 89 000 m² nagyságú, bennük összesen 2009 fával¹². Az oktatási, nevelési intézményekben összesen 220 játszószer, 89 homokozó és 31 labdapálya található. A kerületi intézmények fenntartási feladatainak irányítása is a Környezetgazdálkodási NKft. feladatába tartozik. Az intézményi területek zöldfelületeiről és kültéri berendezési tárgyairól (pl. játszóterek) a fenntartó részletes nyilvántartással rendelkezik.

4. ábra: Kerületi fenntartású intézményudvarok

5. ábra: Közterületi fasorok a XIII. kerületben

2.2.3 Fasorok, zöldsávok, összekötő zöldfelületi elemek

A XIII. kerület területén a közterületi fasorok vagy **fővárosi vagy kerületi fenntartás** alatt állnak. A fővárosi fenntartású fasorok közül a Dózsa György út és a Váci út mentén lévő szakasz a fővárosi önkormányzat környezetvédelmi ügyosztályának hatáskörébe, míg a kerület tömegközlekedési útvonalai mentén lévő egyéb fasorainak a fenntartása a közlekedési ügyosztály hatáskörébe tartozik. A kerület minden egyéb közterületi fasorának a fenntartása a kerületi Környezetgazdálkodási NKft-nek a feladata (cca. 160 km). A kerületben becslések szerint mintegy 50 000 db fa található, melynek közel fele lehet az útsorfák aránya.¹³ A fasori zöldsávok területe összesen 320 000 m² zöldfelületet foglal magába.

¹² Az intézményvezetők által megadott adatok alapján. A fák darabszáma 2007 szeptemberi felmért állapot

¹³ Az adatok szakértői becslések, pontos adatok a kerületi fakataszter elkészítése után lesz elérhetők

A sorfák fenntartási módszerei, a **fenntartás rendszeressége és színvonala nem egységes**. A fővárosi és kerületi fasorok fenntartásánál szembeeső a fővárosi forráshiány. A fenntartást, felújítást, telepítést nehezíti, hogy sem a főváros, sem a kerület nem rendelkezik pontos fasor kataszterrel. A fasorok **összetétele átlagos és vegyes képet mutat**. A jó állapotú, egészséges és idős, akár helyi védelemre is érdemes fasorok mellett, több helyen találkozhatunk hiányos, elöregedő, rossz egészségügyi állapotú fasorokkal is. Az elöregedő, rossz egészségügyi állapotú, balesetveszélyes fasorokat jellemzően az idős akác és nyárfa fajok alkotják. A jó állapotú fasorok fajtái pedig a várostűrő kőris, osterfa, juhar, hárs fajok és fajták választékából állnak.

A Duna part, valamint a Rákos-patak vonala alkotják a kerület **zöldfelületi folyosóit**, melyek jelenlegi állapotukban **alulhasznosítottak**. Mindkét terület zöldfelületi fejlesztésére van szükség ahhoz, hogy gyalogos, kerékpáros közlekedésre is alkalmas közlekedési tengellyé, vonzó szabadidős és rekreációs területté váljanak. A kerületi kerékpár utak egyes szakaszai (Felső rakpart, Országbíró lakótelep) **előképei** az intenzíven kialakított, többszintes zöldfelületekkel rendelkező **zöldsávok rendszerének**.

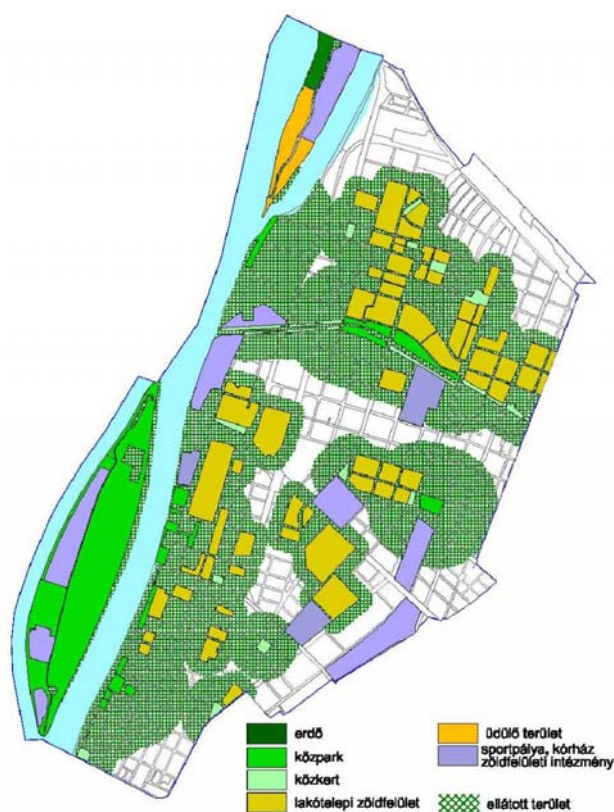
2.3 A zöldfelületi, zöldterületi rendszer állapota

Egy terület zöldfelületeinek, közterületeinek állapota **tükrözi a térség gazdasági, kulturális állapotait**. A zöldfelületi rendszer állapota mennyiségi (ellátottsági), intenzitási és fenntartási színvonalát jellemző mutatókkal írható le.

2.3.1 Zöldterületi ellátottság

Mennyiségi szempontból a XIII. kerület összességében **jó zöldfelületi ellátottságú**. A kerület összes zöldfelületeinek becsült nagysága¹⁴ 3 millió m². A több **mint 2 millió m² közhasználatú zöldfelület**, a kerületi területek mintegy 17%-át teszi ki. Kedvező a kerület lakosokra vetített zöldterületi ellátottsága is. Míg a főváros egészénél ez az arány 8,6 m²/fő¹⁵, addig a XIII. kerület esetében az arány 16 m²/fő körüli.

A helyi jelentőségű, kisebb közparkokat használók jellemzően a környező lakóterületek lakossága, mely kb. 3-5 perces séta során eljut a közparkba.

6. ábra: Közparki, közkerti szolgáltatással ellátott területek

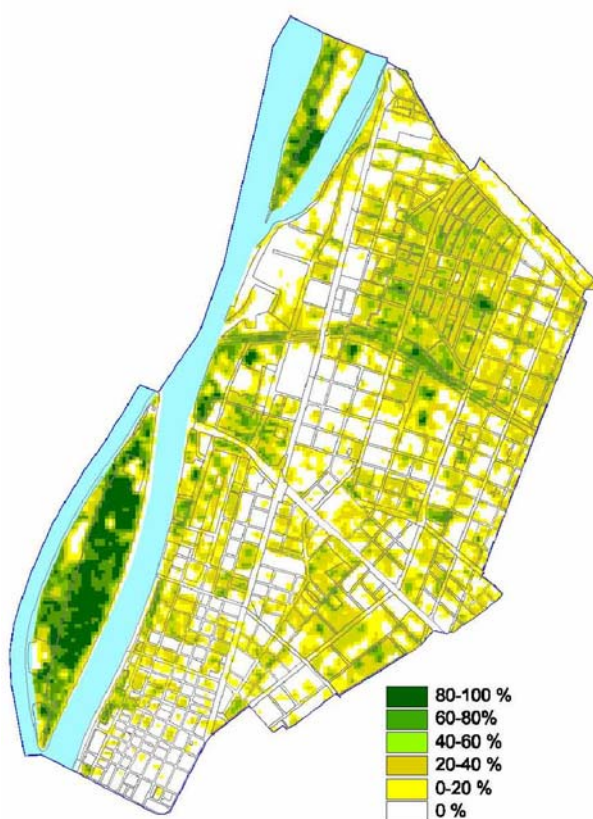
¹⁴ Műhold felvétel elemzése alapján

¹⁵ Pro Verde! Budapest zöldfelületi rendszerének fejlesztési koncepciója és programja (egyeztetési dokumentáció) 2006.

A **közparkok vonzáskörzete** egy 200-400 méteres, sétatávolságot jelentő terület. Ennek a vonzásterületnek az ábrázolásával a közparkok körül, ábrázolható a **kerület zöldterületi ellátottsága**. A lakótelepi zöldfelületek a jellemzően a területen élők zöldfelületi igényét hivatottak kielégíteni. Azonban ezek a területek is vonzhatnak látogatókat a szomszédos, ellátatlan lakóterületekről. Az ellátottsági térkép fehér foltjai jelentik azokat a területeket melyek közparki szolgáltatással ellátatlanok. Problémát az jelent, ha az ellátatlan kerületrészek alapvetően lakófunkciójú területet érintenek. Az ábra tanulsága alapján **a kerület döntő része ellátott zöldterületi szolgáltatásokkal**. Ellátatlan sávot a Fáy utca mentén találunk és ellátatlan Újlipótváros déli kerületrésze. Foltokban ellátatlan a Kresz Géza u., Szabolcs u., Szent László u., Huba u., Teve u., egyes szakaszai illetve a Váci út északi, Duna menti szakasza. Az ábra jól jelzi azokat a területeket, ahol **lakóterületi fejlesztés esetén közparki funkciók kialakítására szükség lehet**.

2.3.2 Zöldfelületi intenzitás

A kerület zöldfelületeinek intenzitását vizsgálva¹⁶ megállapítható, hogy a kerületrészek között **jelentős eltérés mutatkozik** a zöldfelületi intenzitás szempontjából. A legintenzívebb zöldfelületeket a **Margitsziget közparki területei** tartalmazzák. Ugyancsak jelentős intenzitású zöldfelületek találhatóak a **Népsziget** üdülői területén. A kerületet kelet-nyugat irányban átszelő **Rákospatak** láthatóan jelenleg is zöldfelületi folyosóként funkcionál. A Duna-part Rákospatak és Margit-híd közötti szakasza mentén **közel folytonos zöldfelületi folyosót** alakítanak ki a Dagály strandfürdő, Elektromos sportpályák, Viza-park, Kárpát utcai lakótelep és a **Szent István park** zöldfelületei. Angyalföld északi részén a Tahi utcai, Béke úti, Gyöngyösi utcai **lakótelepek** és a **kertvárosias** Rákospalotai út menti egykori OTI telep zöldfelületei, valamint a terület közparkjai (Gyermek-tér, József Attila tér) alkotnak **intenzív és nagykiterjedésű zöldfelületi tömböt**. A kerület lakótelepei (Árpád-hídfő, Országbíró, Gidófalvy) intenzív zöldfelületű tömb, míg Újlipótváros lakótömbjeinek belső udvarai mint **elszigetelt zöldfelületi egységek** figyelhetők meg.

7. ábra: Zöldfelületi intenzitás.

¹⁶ A zöldfelületek intenzitásának értékelése a Landsat műhold 2005. 08. 01. felvételének térinformatikai elemzésével történt. Zöldfelületi intenzitás az adott területen lévő lombtömeg felületi kiterjedését mutatja.

2.3.3 Fenntartási színvonal

A kétszintű önkormányzati rendszer következtében a kerületi közhasználatú zöldfelületek tulajdon joga és fenntartási kötelezettsége **több kézben van**, és részben ennek eredményeként a **fenntartási színvonal egyenetlen**. Az összvárosi jelentőségű közparkok (Margitsziget, Szt. István park, Rákos-patak menti közparkok), valamint a fő- és tömegközlekedési útvonalak menti fasorok tulajdonosa és fenntartója a főváros. A XIII. kerületi önkormányzat tulajdonában lévő közparkok és közkertek, a közhasználatú lakótelepi zöldfelületek valamint a nem fővárosi fenntartású közterületi fasorok fenntartásáért az önkormányzati tulajdonban lévő **Környezetgazdálkodási NKft.** felelős. A fenntartási munkák elvégzésére, közbeszerzési eljárás keretében kiválasztott **FŐKERT Parkfenntartó Kft.** kapott megbízást. A Környezetgazdálkodási NKft. üzemeltet egy ún. „gyorsszolgálati” egységet, amely a halasztást nem tűrő, kisebb zöldfelületi és közterületi hibák elhárítását végzi.

A kerületi zöldfelületek fenntartási színvonalát az alkalmazott fenntartási technikák és technológiák határozzák meg, melyek megválasztása a rendelkezésre álló **pénzügyi források függvénye**. A Környezetgazdálkodási NKft. **három eltérő intenzitású fenntartási technológiát, kategóriát** alkalmaz¹⁷:

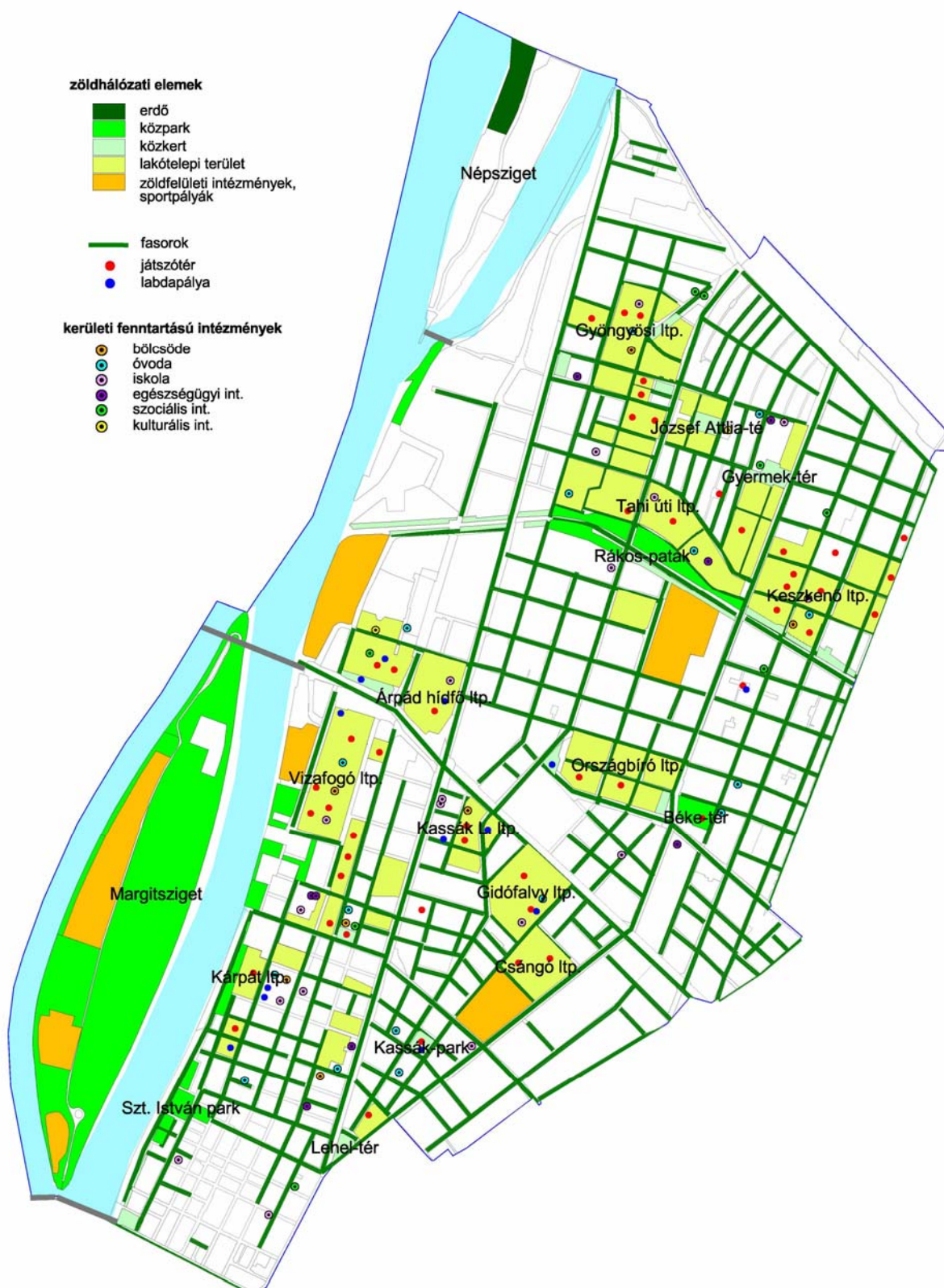
- **Kiemelt** fenntartású területek közé a kerület központi jelentőségű, jelentős forgalmú, illetve a közelmúltban felújított zöldfelületei tartoznak (Béke tér, Gyöngyösi sétány, József Attila tér, Fiastyúk park). A kiemelt fenntartás napi takarítást, intenzív, virágos zöldfelületek jelenlétét, rendszeres öntözést és kaszálást jelent.
- **Intenzív** fenntartású területek közé a kerületi közparkok és közkertek, játszóterek tartoznak. Ezek a területek heti három alkalommal takarítottak, kaszálásuk havonta történik.
- **Átlagos** fenntartású a kerület közhasználatú zöldfelületeinek többi, extenzív technológiával fenntartott része. Ezeknél a területeknél heti két takarítás történik. A folyamatos üzemeltetői jelenlétet a parkgondnoki rendszer segítségével próbálja az üzemeltető megoldani. A kerületi fasorok fenntartási szintje ugyancsak ebbe a csoportba sorolható.

A kerület kiemelten fenntartott zöldterületek aránya jelenleg mindössze 6%. Az intenzív fenntartású területek aránya 23%, és az átlagos fenntartású területek aránya 71%.

A közterületek fenntartásában nehézséget okoz, hogy **számos más ágazat** (közlekedés, közművek) is érintett a területek fenntartásában, melyek közötti kommunikáció nem működik mindig zökkenőmentesen. A zöldfelületi rendszer elemeire sokszor mint **beépítetlen, fejlesztésre váró területre** tekintenek az ingatlanfejlesztők, nem kellően mérlegelve a közhasználatú zöld sokrétű funkcióit. De sokszor maga a „köz”, **a kerület lakossága sem érzi ezeket a közösségi hasznosítású területeket a sajátjának**, nem ápolja, óvja a zöldhálózat elemeket tulajdonosként, ami szintén minőségi romlást eredményez a zöldfelületek színvonalában. A **vandalizmus, a szemetelés** a kerületi zöldfelületek fenntartásában mutatkozó legsúlyosabb probléma. Az intenzívebb fenntartás ennek csak tüneti kezelését jelenti. Valódi megoldás a társadalmi együttműködés, a környezeti nevelés és a környezeti kultúra színvonalának javítása. A közterületi **parkolás helyenként rendezetlen állapota** ugyancsak jelentős problémát okoz a zöldfelületek fenntartása és minősége szempontjából.

A kerületi zöldfelületek minőségének javítása érdekében **növekvő hangsúlyt kell fordítani a fenntartásra**. Így biztosítható a zöldfelületek minőségének fokozatosan javuló színvonala, a meglévő értékek, a fejlesztési eredmények megőrzése.

¹⁷ Lásd 10. oldal 3. ábra

8. ábra: A XIII. kerület zöldhálózata és a kerületi fenntartású intézményei

3. A zöldterületek állapotát meghatározó legfontosabb tényezők

3.1 Társadalmi, demográfiai hatások

Környezetünk alakulása, különösen a zöldterületek változása szempontjából meghatározóak a kerületben zajló a társadalmi, demográfiai folyamatok. Ahhoz, hogy a zöldterületi fejlesztések az adott területen lakók igényeihez idomuljanak, érdemes megvizsgálni, a kerület népességváltozási tendenciáit, az egyes kerületszervezetek népsűrűségét, lakosainak korösszetételét.

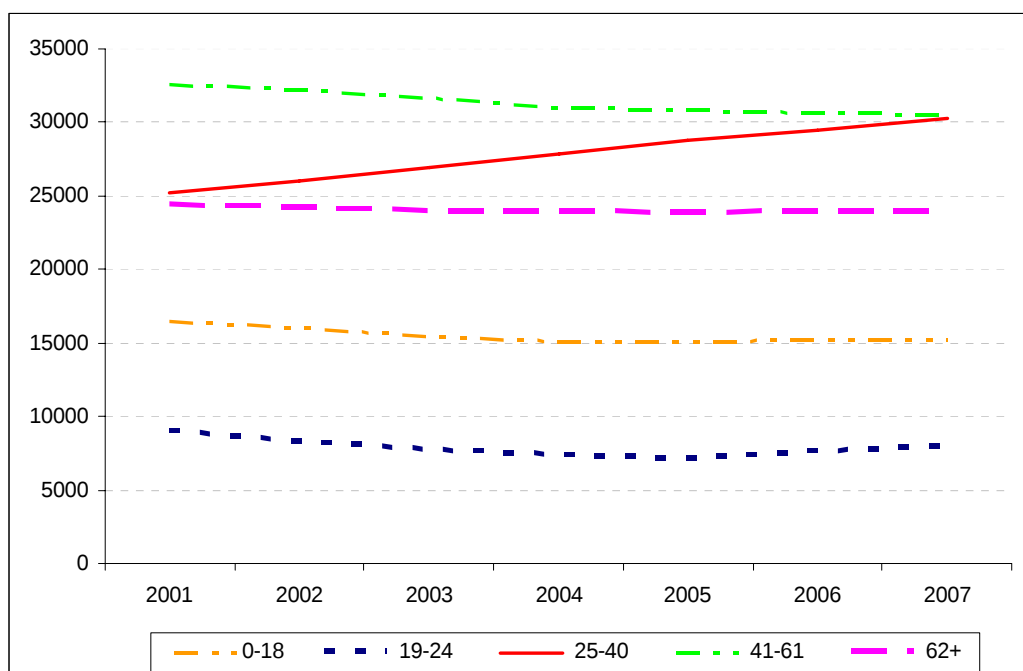
3.1.1 Életmódváltozás

A rendszerváltás követően jelenetős, máig ható társadalmi, demográfiai változások mentek végbe országszerte, így a XIII. kerületben is. Az ezredforduló után a lakosság **életmódját illetően** az előző évtizedhez képest is **jelentősnek minősíthető folyamatok érzékelhetők**. A főváros lakosságszámának csökkenését eredményező szuburbanizációs folyamatok mellett, érzékelhetően megjelent egy reurbanizációs, a **városba való visszatelepedéssel** járó folyamat is. A város belső területresein jelentős **lakóterületi fejlesztések** valósulnak meg. Az új építésű lakótömbökben a **közhasználatról elzárt**, a lakosok igényeinek kielégítését szolgáló zöldfelületek és játszóterek kerülnek kialakításra. Az egyre fokozódó **gépjárműhasználat által generált környezeti problémák** jól érzékelhetővé, és a lakosság széles körében ismertté váltak. A lakóhely közelében történő forgalomkorlátozások társadalmi támogatottsága ma már jellemzően magas. Érzékelhetően növekedett a **kerékpárhasználat** a városi közlekedésen belül, mely ösztönzésére megkezdődött a kerékpárút hálózat fejlesztése is. Az **egyéni mobilitás** szintje is magasabbá vált.

Érezhető a **magas minőségű szabadterei szolgáltatások** (vendéglőteraszok, minőségi játszó- és közterek) iránti igény növekedése, a szabadterei rendezvények népszerűvé válása. A **közterületek magasabb építészeti színvonalú** kialakítására irányuló igénye mellett a **biztonság** (megvilágítás, körülkerítés, kamerával való megfigyelés) igénye is erőteljesebbé vált. Ennek ellenére, a közterületek **nem rendeltetésszerű** (pl. szállás célú) használata, illetve rongálása továbbra is számottevő. A társadalom heterogénebbé válása következtében megfigyelhető, hogy a közterületek kialakításával kapcsolatos elvárások tekintetében **nincs egységes és általános konszenzus**. A közterületek használatát illetően jelentősen eltérő használati igények jelennek meg, illetve a **nem rendeltetésszerű** közterület használat egyre inkább a figyelem fókuszába kerül. A **dinamikusan változó települési környezet**, az intenzív építési tevékenység, ugyancsak hatással van a közösség közterületekkel szembeni attitűdjére, elvárásaira.

3.1.2 Demográfiai változások a kerületben¹⁸

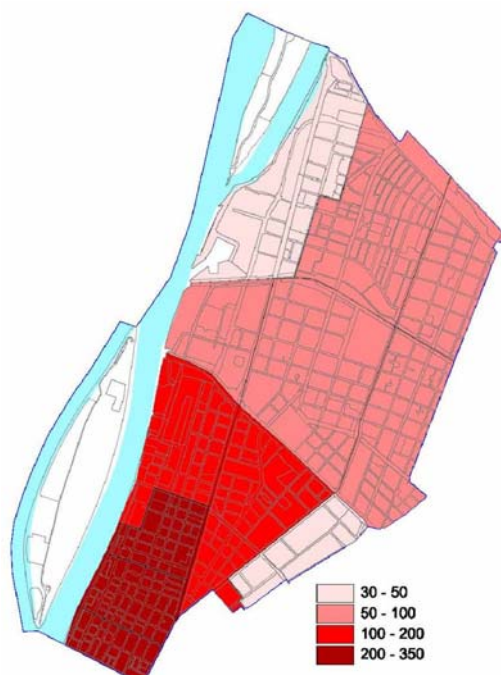
A XIII. kerület lakossága a 2007-es adatok alapján 107 843 fő, ami azt jelenti, hogy kerületünk (a XI, III, XIV kerületet követve) a főváros negyedik legnépesebb kerülete.

9. ábra: A XIII. kerület népességváltozása 2001-2007

A kerület népsűrűsége 80 fő/ha, azonban ha a területéből kivonjuk a Duna és a Margitsziget területét, az érték 108 fő/ha értékre emelkedik. Ezzel a **kerület népsűrűség tekintetében a negyedik a fővárosi rangsorban**, a Terézvárost (VII. ker., 345 fő/ha), Erzsébetvárost (VI. ker., 243 fő/ha), Lipótvárost (V. ker., 147 fő/ha) követően. A **kerület össznépességének változásában fordulat állt be a 2004. évben**. Míg odáig a kerület össznépességének enyhe csökkenése volt megfigyelhető, 2004 és 2007 között a népesség 2736 fővel gyarapodott.

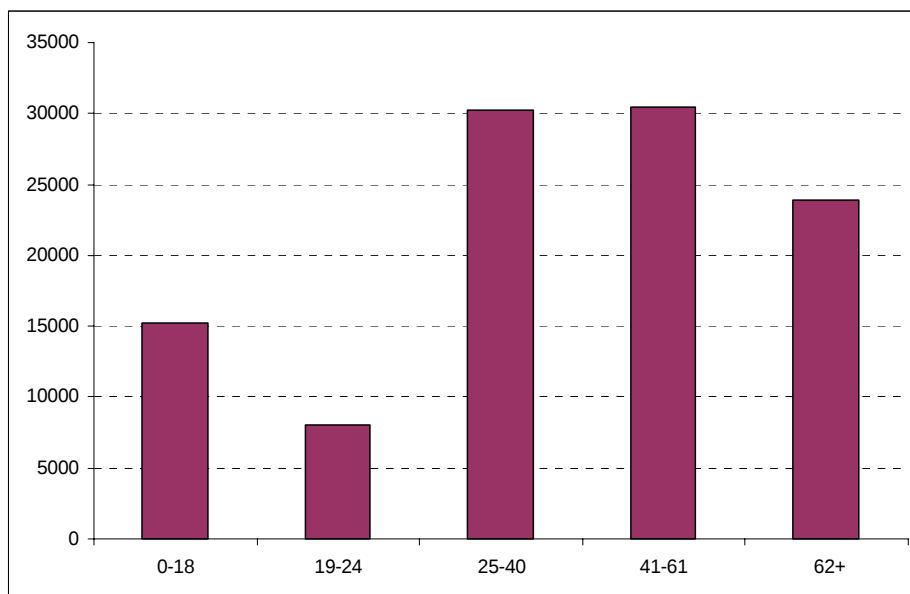
A népesség változásának korosztályonként történő vizsgálatakor szembeszökő a **25-40 éves korosztály** arányának erőteljes növekedése. A kerület jelenleg legnagyobb népességcsoportja, a **41-61 éves korosztály száma csökken**, a 25-40 év közötti korosztály száma pedig növekszik. Ez a fiatal generáció vélhetően az **új lakásépítések következtében** költözik a kerületbe, és fiatalítja meg a kerület lakossági szerkezetét. Ha a tendenciák tovább tartanak, ez a korosztály válik a

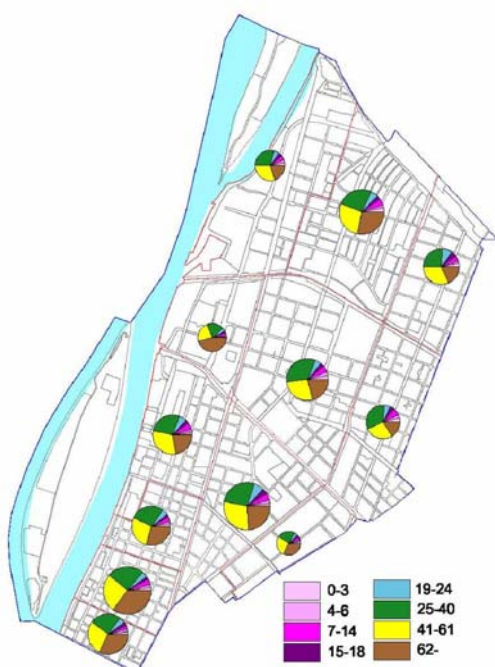
10. ábra: Népsűrűség kerületrészenként 2007.

¹⁸ Forrás: XIII. ker. Önkormányzat Okmányiroda, Népesség nyilvántartási Csoport 2007.

kerület lakosságának meghatározó elemévé. A fiatal, gyermekvállalás előtt álló lakosok számának növekedése vélhetően a **gyermekek számának jelentős növekedését is eredményezheti** a XIII. kerületben. Ez a tendencia a 0-3 éves korosztály esetében már megfigyelhető. A népességváltozási tendenciák ismeretében a pihenőparkok, játszóterek arányát **az adott terület korösszetételét figyelembe véve szükséges kialakítani.**

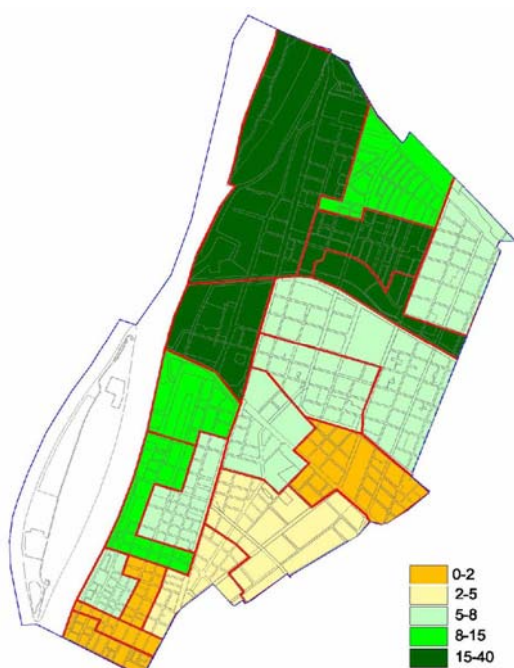
11. ábra: A XIII. kerület lakosságának korösszetétele 2007-ben

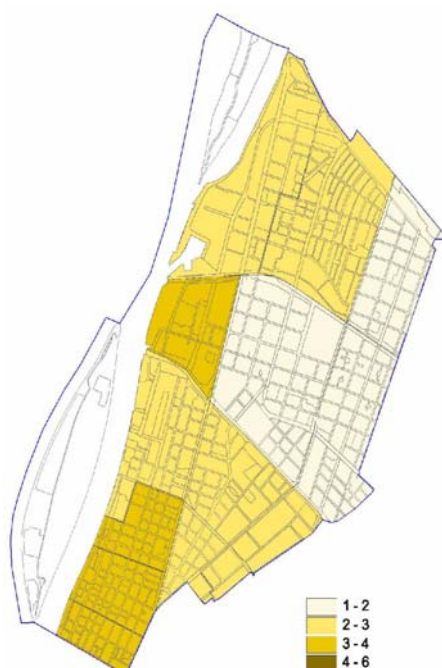
12. ábra: Kormegoszlás kerületrészenként 2007.

A kerület népsűrűségét vizsgálva **zónás elrendeződés** figyelhető meg. A legsűrűbben lakott terület rész az Újlipótváros, amit Vizafogó és Lőportárdűlő követ, míg belső és külső Angyalföld népsűrűsége ennél számottevően alacsonyabb értéket mutat.

A 62 év fölötti lakosok a 18 év alatti lakosok arányának vizsgálata alapján a kerület Újlipótvárosi és Dagály utca menti térsége az, ahol az időskorúak (62 év fölött) legnagyobb arányban képviseltetik magukat. Az Vizafogó, Lőportárdűlő és a Göncöl utca menti területeken a középkorúak (41-61 év) képviseltetik magukat a legnagyobb arányban. Belső Angyalföld és Reitter Ferenc utca menti térségben pedig a fiatalok (25-40 év) van túlsúlyban. A kerület differenciált demográfia struktúrája **differenciált zöldfelület fejlesztési programokat** tesz szükségessé.

13. ábra: Egy lakosra jutó zöldfelület választókerületenként (m²/fő) 2007.

14. ábra: A 64 év fölöttiek aránya a 18 év alattiakhoz képest 2007.

3.2 Zöldfelületekkel kapcsolatos tervek, programok

3.2.1 Zöldfelületi tervek, koncepciók

A zöldfelületek jelentőségét a településfejlesztésben mi sem szemlélteti jobban, mint az a tény hogy **számos fejlesztési terv és koncepció foglalkozik a témakörrel**. A XIII. kerület fejlesztési dokumentumai közül ilyen az önkormányzat 2007-2010 évekre szóló programja, a kerületi városfejlesztési program (Európaterv XIII.), a kerületi környezetvédelmi és turisztikai program. A kerületi zöldfelületek fenntartásával és fejlesztésével megbízott környezetgazdálkodás NKft. üzleti stratégiája és fejlesztési programja foglalkozik a témakörrel átfogó módon. A Fővárosi Önkormányzat fejlesztési dokumentumai közül a középtávú városfejlesztési koncepció (Podmaniczky Program), a fővárosi környezetvédelmi akcióprogram tartalmaz a kerületre is vonatkozó elhatározásokat. A Közép-Magyarországi Régió Operatív Programja keretében kiírt pályázatokban szereplő prioritások határozzák meg azokat a témaköröket melyekhez illeszkedő fejlesztések kapcsán EU-s támogatásokat pályázhat meg a kerület.

A következő táblázatban áttekintjük az említett **dokumentumokban megjelenő legfontosabb zöldfelületi fejlesztési célokat**.

4. táblázat: Zöldfelületi vonatkozású fejlesztési elképzelések.

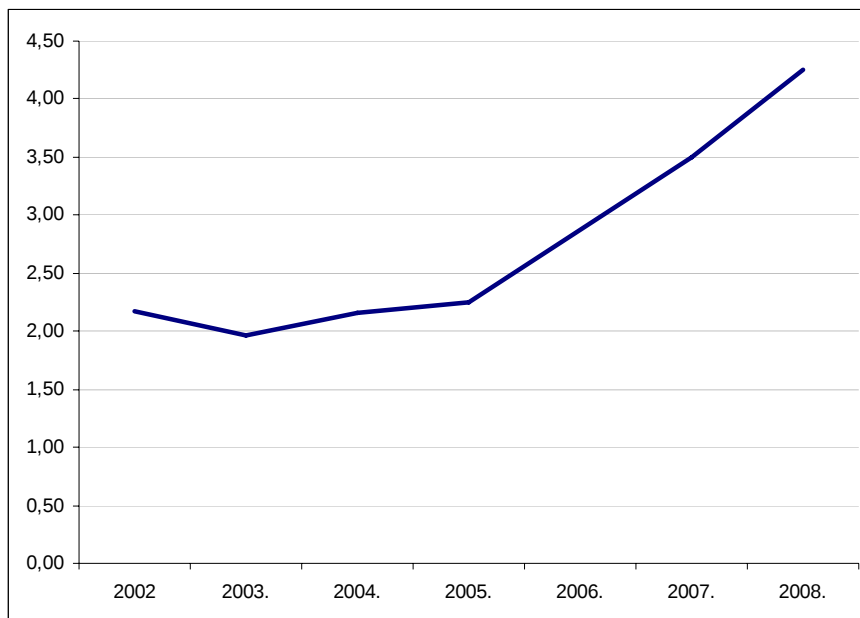
Típusok	Megfogalmazott célok, feladatok, konkrét tervek	KM Régió	Fővárosi Önkorm.	XIII. kerületi Önkormányzat					Környezet Gazdálkodási NKft.	
		KMR Operatív Programok	Budapest IVS	Budapest környezeti program	XIII. kerületi Önk. programja 2007-2010	Európa XIII. terv	Környezetvédelmi program XIII. ker.	XIII. Kerületi Turisztikai program	KG NKft üzleti stratégia	KG NKft. 2007-2010 fejlesztési program
Általános zöldfelület fejlesztési tervek	Zöldterületek arányának növelése	x		x	x		x	x	x	
	Közterületek, zöldterületek minőségének javítása			x	x	x		x	x	x
	Kerületi parkok, zöldterületeinek felügyelet			x	x					
	Zöldterületi fejlesztések a lakótömbök belsejében					x	x			
	Kerületi fa-kataszter, fásítási program			x			x		x	
Közterületi, környezetvédelmi tervek	Iparművészeti alkotások, vízfelületek közterületen			x	x		x	x		
	Közterületek agóra jellegének erősítése	x			x	x				
Közterületi, környezetvédelmi tervek	Közterületi arculatterv, közterületi példatár megvalósítása			x	x					
	Gyomnövényzet visszaszorítása						x			
	A víz helyben tartását preferáló csapadékvíz-elvezető megoldások			x						
Partnerség erősítési tervek	Kerületi civil szervezetek, lakosság bevonása			x	x		x	x	x	
	Fejlesztani a lakosság környezettudatosságát				x				x	

Konkrét fejlesztési tervek	Nép-sziget újjáélesztése, erdőterületének védelme		X		x	x	x	x		x
	Duna parti sétány		X	x	x	x	x			
	Duna parti beépítések színvonalas kialakítása		X		x	x		x		
	Újlipótvárosi sétálóutca, forgalomcsillapítás	x			x	x	x			
	Rákos patak megújítása		X			x	x			x
	Gyermek tér				x		x			x
	Bulcsú park				x		x			x
	Tüzér u. Hun u. játszóterek felújítása				x		x			x
	Kassák Lajos park fejlesztése				x		x			x
	Lakótelepek rehabilitációs programja	x				x				x
	Váci út Róbert Károly krt. köztereinek fejlesztése		X			x				
	Béke-tér klasszikus városi közösségi tér				x	x				
	Kassák Lajos u. Szabolcs utca megújítása	x				x				
	Margitszigeti ifjúsági tábor megújítása				x					
	Victor Hugo park fejlesztése									x

3.2.2 Megvalósuló önkormányzati programok, finanszírozás

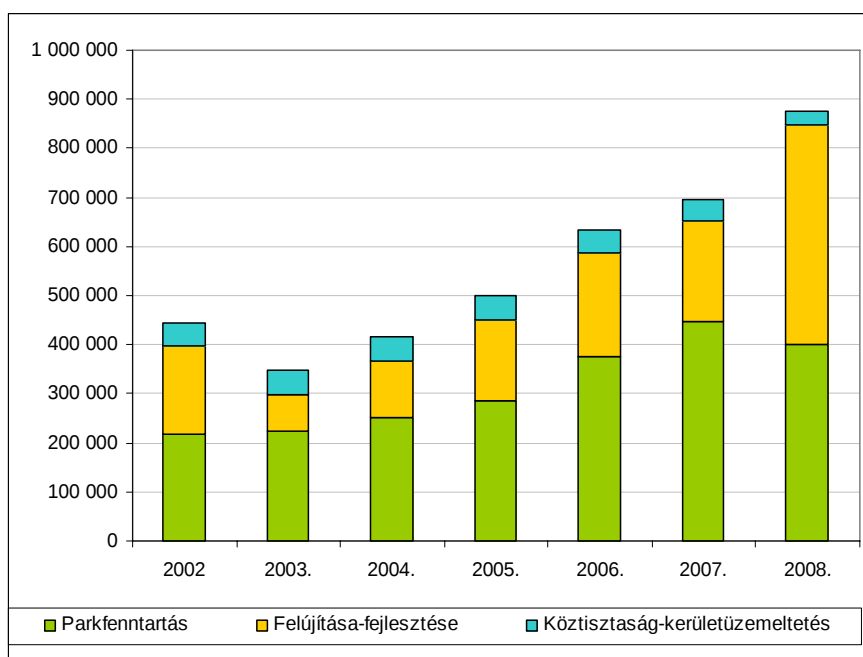
Kerületünk hagyományosan kiemelt jelentőséget tulajdonít természeti értékeink védelmének, a környezeti állapotok javításának. A rendszerváltást követően lezajlott jelentős változásokra a zöldterületek folyamatos átalakításával, fejlesztésével, a fenntartási színvonal fokozatos javításával, időben és rugalmasan reagált. Ennek eredményeként szinte minden jelentősebb parkunk, játszóterünk infrastruktúrájába, vagy funkciójában megújult. Az e célokra szükséges forrásokat és feltételeket 2002-ig közvetlenül, míg azt követően az célra alakított társaságon keresztül biztosította. A társaság megalakítása önmagában is egyfajta értékválasztás, mely kifejezésre juttatja az önkormányzat elkötelezettségét a környezeti kultúra meghatározó jelentőségű értékei iránt.

Az önkormányzati erőfeszítéseket jól jellemzi, hogy a mindenkor éves önkormányzati költségvetésekben jelentős (2-3%), az utóbbi évekbe növekvő (3-4%) a környezetgazdálkodásra – zöldfelületek fenntartására és fejlesztésére – **előírányzott források aránya**.

15. ábra: A környezetgazdálkodási kiadások aránya a költségvetésen belül (%)

2002-2008 között az önkormányzat nominál értéken közel 4 milliárd Ft-ot fordít a kerület környezeti állapotának fenntartására, fejlesztésére. E ráfordítások a testület által elfogadott középtávú és éves üzleti tervekben, a parkok és intézmények fejlesztését előíró – az előzőekben már bemutatott - programokban meghatározott feladatok hatékony ellátását szolgálják.

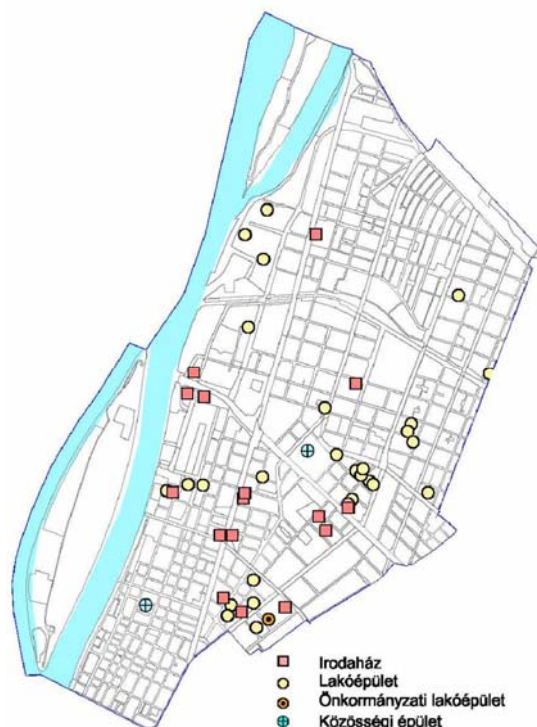

16. ábra: Környezetgazdálkodási ráfordítások nominál értéken (e. Ft.)

Az önkormányzati erőfeszítések eredményeként alakultak ki napjaink és a közeli jövő zöldterületi rendszerének és a hálózatának meghatározó és fejlesztendő elemei a parkok, játszóterek, labdapályák, fasorok és zöldsávok. Alapvetően ezek az erőfeszítések határozzák meg zöldterületeink állapotát, színvonalát, a parkok biztonságát, köztisztasági helyzetét. **Bár e paraméterek tekintetében helyzetünk a fővárosi átlagnál kedvezőbb, de a növekvő lakossági igényeket és elvárásokat figyelembe véve további erőfeszítésekre van szükség meglévő értékeink megőrzése és fejlesztése érdekében.** Értékeink megőrzését a növekvő társadalmi aktivitás és erősödő gazda szemlélet mellett, jól szolgálja a fejlesztések eredményeit megőrző színvonalas fenntartás, az e célra rendelkezésre álló eszközök és források megfelelő aránya. Tekintettel az önkormányzati források növelésének természetes gazdasági, társadalmi korlátaira hosszú távon reális célnak a kialakult és minden külső összehasonlítás alapján is kedvezőnek mondható arányok megtartása tekinthető. E mellett a belső, hatékonysági tartalékok feltárása és a külső források bevonása jelenti a további színvonaljavulás tartalékait. Az előbbire a versenyeztetett és szigorúan ellenőrzött szolgáltatók tevékenységének összehangolása, új módszerek és munkaformák bevezetése, a szűk keresztmetszetet jelentő szolgáltatási területeken saját kapacitások kiépítése és alkalmazása, a közfeladatok ellátásának társadalmasítása irányába tett lépések folytatása jelenthet megoldást. A külső források bevonására a fejlesztőkkel és a kerületben tevékenykedő gazdasági szereplőkkel való szorosabb, közös érdekekre alapozott együttműködés a járható út. Erre megfelelő alapot ad az ingatlanfejlesztés területén kialakuló gyakorlat.

3.3. Kerületi ingatlanfejlesztések zöldfelületi hatásai

2007-ben a XIII. kerület volt a főváros legdinamikusabban fejlődő kerülete a nagyvolumenű építési beruházások szempontjából¹⁹ és vélhetően ez a vezető szerepe a következő években is megmarad. A kerületben közel 3000 új építésű lakás készült el, ami mintegy háromszor több mint ahány lakás a második helyezett XIV. kerületben került átadásra. Hasonló a helyzet az elkészült irodai épület tekintetében. A kerületben több mint 200 000 m² irodaterület került átadásra, míg a második helyezett III. kerület esetében ez ennek mintegy negyede volt.

17. ábra: Jelentős ingatlanfejlesztések 2007.

¹⁹. Forrás: e-build információs és tanácsadó Kft adatbázisa www.ebuild.hu

Az ingatlanfejlesztések kerületen belüli elhelyezkedését vizsgálva területi **klaszterek figyelhetőek meg**. Az irodai beruházások a Váci út - Róbert Károly krt. és Dózsa György út közötti szakaszán, valamint a Róbert Károly krt. - Árpád hídfő, illetve Béke u. menti területén koncentráltak. A lakóépület fejlesztési projektek a Béke tér, illetve a Foka-öböl térségében valósultak meg koncentráltan. Ezeken a már hosszabb ideje prosperáló térségeken túl, a Lőportár dűlő, illetve Vízafogó térségein is jelentős számú beruházás történt, a lakó és irodai célú fejlesztések vegyesen. A területi ingatlanfejlesztések következtében jellemzően **mind a beépítési intenzitás, mind a zöldfelületek fenntartási színvonala növekszik**.

Piacgazdasági viszonyok között természetesnek tekinthető, hogy az ingatlanfejlesztők elsődleges célja a profitjuk maximalizálása a beruházásaik során. Ugyanakkor az is természetes, hogy az érintett közösség képviselőin (önkormányzatán) keresztül, a közösségi érdeket szem előtt tartva megkötéseket alkalmaz a magán érdekekkel szemben a **zöldfelületek és közterületek megfelelő színvonalának és arányának** kialakítása érdekében. Ennek törvényes keretét az **építés szabályozás és engedélyezés folyamata** adja meg, aminek kerületi alapidokumentuma a kerületi városrendezési és építési szabályzat (KVSZ).²⁰ Zöldfelületi szempontból a KVSZ jelentősége az, hogy a nem beépíthető területek között meghatározza a kerületi közparkok és közkertek helyét, a beépítésre szánt területeknél a kötelezően kialakítandó zöldfelületi minimumot. A KVSZ alapján készülő szabályozási és építési engedélyezési tervek további megkötéseket tartalmazhatnak, mint pl. a megtartandó és telepítendő fasorokat, kötelezően kialakítandó zöldfelületeket, terepszint alatt nem beépíthető zöldsávokat.

5. táblázat: A XIII. kerületi KVSZ jelentős zöldfelülettel rendelkező övezetei és arányuk a kerületben.

területhasználati típus (KVSZ)	terület (ha)	terület (a kerületi szárazföld %-a)	zöldfelületi minimum (%)
erdő	4	0,37	90
közpark	99	8,48	75
közkert	16	1,41	50
üdülőterület	12	1,00	60
lakótelep	143	12,28	40-60
kertvárosi lakóterület	32	2,73	50
zöldfelületi intézmény	44	3,76	50

Az építés szabályozás törvényben előírt minimum követelményein felül, az építési törvény lehetőséget teremt az önkormányzatoknak ún. **településrendezési szerződések megkötésére**.²¹ A XIII. kerület építési hatósága a főépítési iroda koordinálásában, a jelentősebb beruházások során már rendszeresen használja a település menedzsment²² ezen új eszközét. A szerződések révén nyer a kerület lakossága, hiszen közösségi célú fejlesztések valósulnak meg a magánberuházó költségén. A szabályozási tervekben rögzített kötelezettségek a települési szerződések részletezhetik, pontosíthatják. Így valósulhat meg a **Marina-part** beruházás keretében mintegy **5 ha nagyságú közhasználatú zöldterület** kialakítása a Duna parton. Így fog megvalósulni a tervek szerint a Váci út – Rákospatak –

²⁰ Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Képviselő testületének 56/2001. (XII.20.) Ö.K. számú rendelete.

²¹ 1997. évi LXXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről 30§

²² Település menedzsment alatt az Önkormányzat hagyományos (hatósági, tulajdonosi) szerepkörén túlmutató, a település fejlesztésben való aktív, a beruházókkal való partneri együttműködésre törekvő tevékenységeit értjük.

Csavargyár utca által határolt területen²³ 30 m széles közhasználatú zöldsáv kialakítása az építési telken belül.

Az ingatlanfejlesztési pályázatok olyan új település menedzsment eszközt jelentenek, melyet a kerület elsőként alkalmazott a fővárosban. Az ingatlan fejlesztési pályázat lezárulását követően kerülhet sor a terület építészeti arculatát meghatározó pályázat kiírására.

A kerület kiemelkedő jelentőségű fejlesztési területein több esetben is **nyílt városépítészeti és építészeti tervpályázat** került kiírásra. Ilyen volt a Róbert Károly körút – Váci út kereszteződésének térségére kiírt építészeti pályázat, illetve a nemrég lezárult kerületi városközpont (Róbert Károly krt. – Váci út – Árboc u. – Esztergomi út) kialakítására kiírt tervpályázat. A kiírók célja ezeknél a pályázatoknál - nyílt tervezői verseny révén – a lehető legszínvonalasabb városi építészeti arculat, funkció- és térszerkezet lehetőségeinek feltárása. A pályaművek elképzeléseinek, ötleteinek figyelembe vételére, tovább gondolására a szabályozási illetve az építési engedélyezési tervezés során nyílik lehetőség. A tervpályázatok szavatolhatják a nagyobb, összefüggő területek egységes rendező koncepció szerinti fejlesztési lehetőségeinek feltárását, a közterületek és a zöldfelületek rendszerének színvonalas kialakítását. Mindezek az eszközök alkalmasak a **magas színvonalú zöldfelületek kialakítására vonatkozó közösségi igény** érvényesítésére a beruházások során. A **tervezési folyamatok nyilvánossága** pedig fejlesztésekkel kapcsolatos szakmai és társadalmi **párbeszéd** kialakulását segítheti elő.

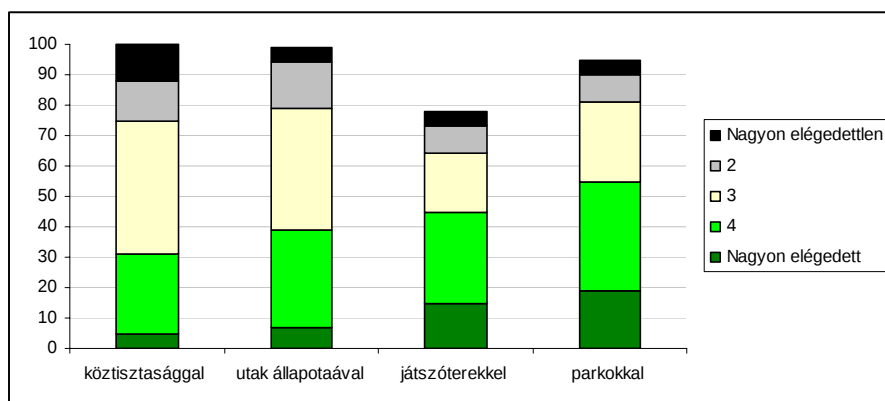

18. ábra: „A XIII. kerület városközpontja az Árpád hídnál” ötletpályázat egyik pályaműve (Archikon Kft.)

²³ Budapest XIII. kerület Váci út – Csavargyár u. – Cserhalom u. – Rákospatak által határolt területre vonatkozó KSZT, jóváhagyva 2006. 06. 29.

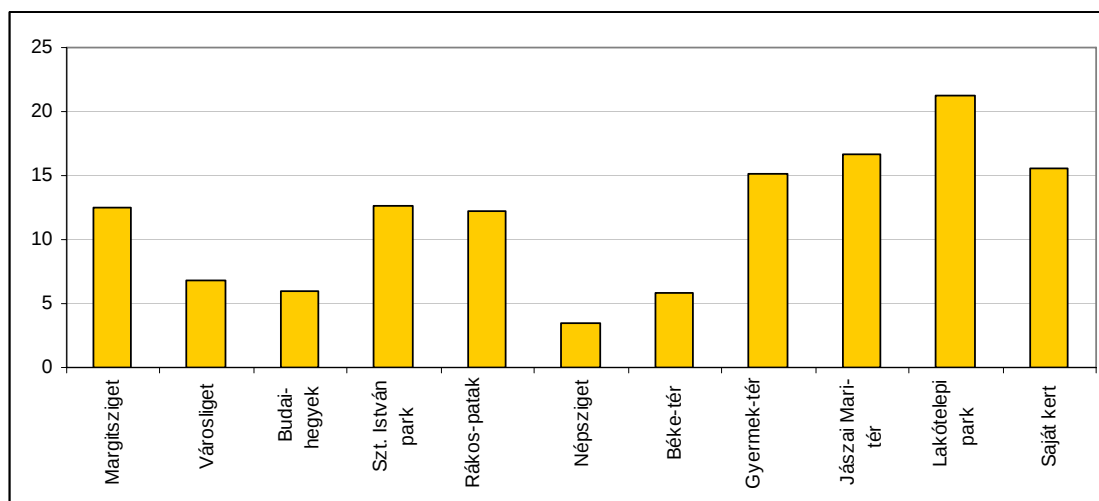
3.4. A zöldfelületek lakossági megítélése

Amennyire fontos a zöldfelületi stratégia megalkotásához az, hogy felmérjük a kerület zöldfelületeinek objektív állapotát, legalább annyira fontos megismerni a **lakosság** szubjektív megítélését lakókörnyezetük, a közterületek, parkok, közkertek mennyiségét és minőségét illetően. **A kerület lakosai körében végzett közvéleménykutatás eredménye szerint a XIII. kerület lakói összességében elégedettek szűkebb lakóhelyükkel, szeretnek itt lakni.** Harmaduk, 34%-uk szerint nagyon jó a kerületben élni és további 35%-uk is inkább pozitívan nyilatkozott. Ha a válaszokat a könnyebb értelmezhetőség és összehasonlítás érdekében egy 100 fokú skálára konvertáljuk, a számított érték 74 pontnak, iskolai osztályzattal kifejezve „négyesnek” adódik.

19. ábra: A XIII. kerület lakosság elégedettsége a közterületek állapotával (Szonda Ipsos 2008)

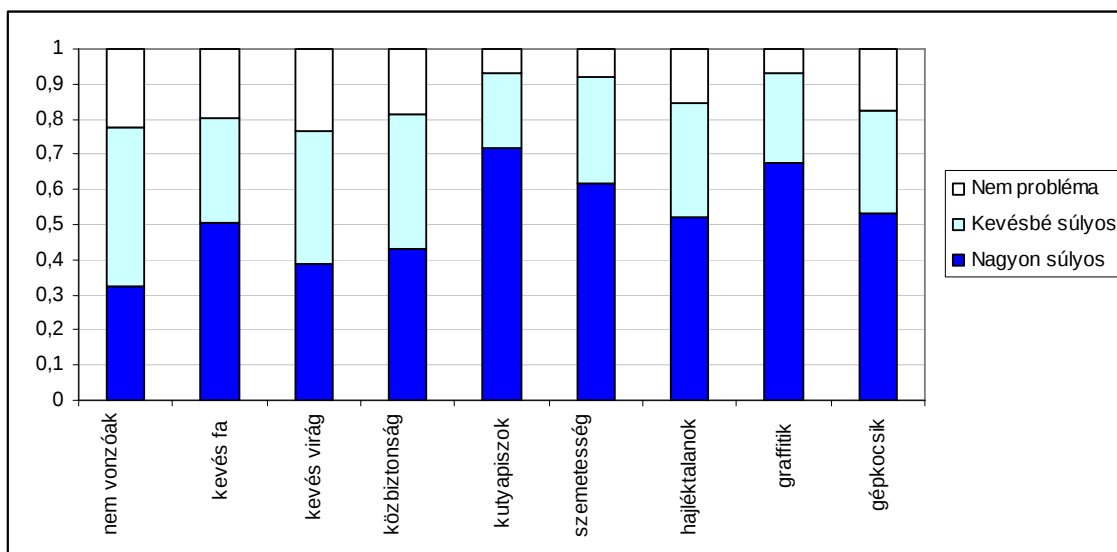
A kerületi lakosság leggyakrabban az **otthonához közel eső lakótelepi parkot keresi fel**, ha a szabadban szeretne pihenni. Nagyjából hasonló arányban vannak azok, akik a Jászai Mari téren, családi-, vagy társasházuk zárt kertjében, illetve a Béke téren kapcsolódnak ki. Népszerű a Szent István park, a Rákos-patak menti közpark, valamint a Margitsziget. A Városligetet, a Budai-hegyeket, a Gyermek teret és a Népszigetet hetente felkeresők aránya 5% körüli.

20. ábra: Közparkok kedveltsége a kerületi lakosok körében I (Szonda Ipsos 2008)

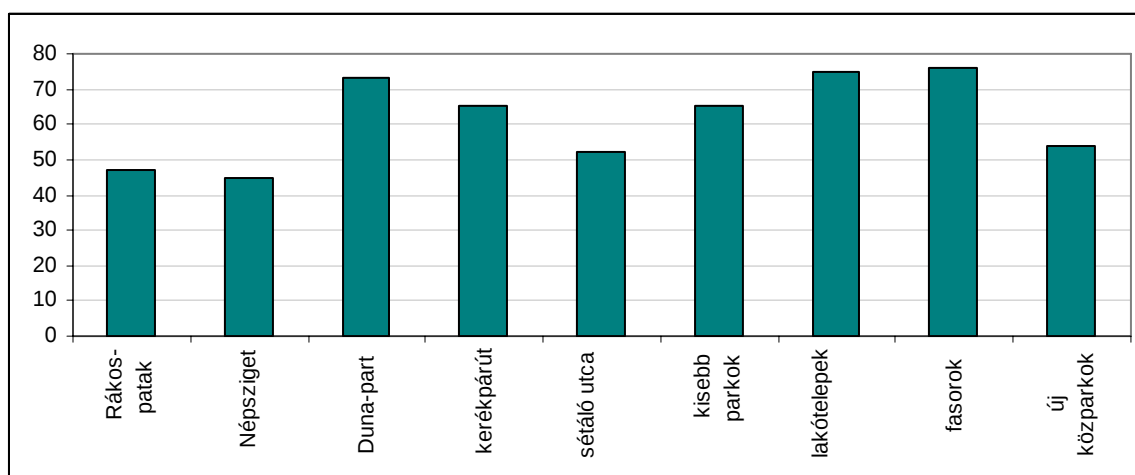
A zöldfelületekkel kapcsolatos problémák szempontjából a kerületi lakosok leginkább a **köztisztasági problémákat** említik (kutyapiszok, graffitik, szemetesség). Ugyancsak súlyos problémaként jelentkezik a **gépkocsik** parkolásával kapcsolatos gondok. Ezek között a

parkolási nehézségek és a gépkocsik közterületi zavaró jelenléte egyaránt szerepel. Problémaként érzékelik a kerületi lakosok a **hajléktalanok** közterületi jelenlétét is.

21. ábra: Közterületi problémák a lakosság véleménye szerint (Szonda Ipsos 2008)

A kerület lakosságának háromnegyede szerint elengedhetetlen a zöldfelületek növelése, legyen az a fasorok felújítása, telepítése, vagy a lakótelepi parkok bővítése. A konkrét területhez kötött fejlesztések közül a **Duna menti gyalogos sétány** kialakítása élvez prioritást a helyiek számára: 73%-uk nagyon fontosnak tartja ennek megvalósítását. A megkérdezettek kétharmada szerint igen lényeges a kerületben a kerékpárutak fejlesztése, illetve a kisebb parkok felújítása. Nagyjából a válaszadók fele gondolja központi kérdésnek, az **új közparkok és sétálóutca kialakítását** szűkebb lakókörnyezetében, míg számottevő, de 50% alatt marad azok aránya, akik a Rákos-patak menti parkok, illetve a Népsziget lehetőségeinek javítását kívánják

22. ábra: Legfontosabb zöldfelületi/közterületi fejlesztések a lakosság véleménye szerint (Szonda Ipsos 2008)

4. Helyzetértékelés

A különböző szempontok szerint összegzett tapasztalatok és az ezekre épített helyzetelemzés alapozza meg a kerület zöldfelületeit jellemző **erősségek – gyengeségek – lehetőségek – veszélyek** felismerését, azok tudatos alkalmazását a stratégia megalkotásában. A SWOT analízist elvégeztük az egyes jól elkülöníthető zöldterületi egységekre is, ami differenciáltabb megközelítésre is lehetőséget ad.

4.1 SWOT analízis

	erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
A zöldfelületek állapota	XIII. kerület egésze			
	- kedvező adottságok - növekvő igényesség - fejlesztési potenciál - karakteres hálózati tengelyek - növekvő társadalmi aktivitás - megfelelő ágazati hangsúly - stabil, növekvő önkormányzati költségvetési háttér	- nem rendeltetésszerű területhasználatok - köztisztasági hiányok - rendszerbe foglalt, stratégiai szintű jövőkép és programok hiánya - hatáskörök megosztottsága - relatív külső forráshiány a fővárosi és befektetői körben	- meglévő értékek menti fejlesztések - társadalmi együttműködés - többletforrás a pályázatokból és a befektetőktől - konszenzuson alapuló fejlesztések	- értékek kellő védelmének elmaradása - zöldfelületi fejlesztési lehetőségek kihasználatlanul hagyása - társadalmi konszenzus elmaradása - forráshiány
	Margitsziget			
	- országos jelentőségű zöldfelületi érték - pihenési, rekreációs szolgáltatások széles skálája	- időszakos túlhasználat - a zöldfelület rovására történő fejlesztések	- minőségi közparki fejlesztések, felújítások - rekreációs funkciók skálájának és színvonalának bővítése	- túlhasználat miatt bekövetkező zöldfelületi károsodás - a közparki kereskedelmi célú szolgáltatások túlburjánzása
	Népsziget			
	- értékes növényzet - Duna parti kapcsolat	- alulhasznosítottság - szabályozatlan közterület használat - rendezetlen tulajdoni helyzet	- rekreációs, szabadidős célú fejlesztés zöldterület növeléssel - Duna parti sétány kialakítás	- a terület túlépítése - közterületi Duna part megszűnése
	Dunapart			
	- egyedülálló természeti adottság - É-D-i ökológiai folyosó	- megközelítés nehézsége - részbeli kiépítetlenség	- összefüggő parti zöldsétány kialakítása - rendezvénytér, korzó	az part gépjármű-forgalomnak alárendelt feltárása
	Rákospatak			
	- természetes K-Ny-i zöldfolyosó - kapcsolódó közparkok	- csatorna jellegű kialakítás - a kísérő zöldfelületek alacsony fenntartási színvonala	- revitalizáció - fejlesztési tengely	- jelen állapot fennmaradása - a revitalizáció elhúzódása

	erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
A zöldfelületek állapota	Kerületi parkok, köztertek, játszóterek			
	- a kerületben található kisebb közparkok nagy száma - a közparkok értékes fa- és növényállománya - megfelelő ellátottság	- a parkok extenzív fenntartása - közparki szolgáltatással ellátatlan területek - az EU szabványok miatt viszonylag kevés közterületi játék	- reprezentatív városi szabadterek kialakítása - újabb parkok kijelölése a városrehabilitációs projektek során - tematikus játszóterek hálózata	- a közparkok fenntartásának alacsony színvonala, - a közparki fejlesztések elmaradása a városrehabilitáció során
	Lakótelepek			
	- értékes kifejlődött növényállomány - nagykiterjedésű közösségi zöldfelületek	- intenzív fenntartás hiánya - tulajdonosi szemlélet hiánya - kutyapiszok problémája - hajléktalan probléma - szemetesség	- lakotelepi zöldterületek felújítása - lakóközösségek bevonása a fenntartásba	- zöldfelület és növényállomány állapot romlása - jelen állapot állandósulása
	Közlekedési területek			
	- közutak melletti zóldsávok, - jelentős faállomány	- zóldsávok parkolási célú használata - fenntartási hatáskörök tisztázatlansága - pontos közmű kataszter hiánya	- közút menti fasor rekonstrukció - parkolás szabályozása	- közút menti zóldsávok parkolókká alakulása - növényállomány degradációja
Gazdasági, társadalmi, szabályozási környezet	Beruházói környezet			
	- a beruházások nagy száma - tőkevonzó és megtartó képesség	- közparki fejlesztésekben nem kellően érdekelték a beruházók - korszerű tervezés, és kommunikáció	településrendezési szerződések a zöldfelületek fejlesztésére	- beépítés maximalizálásra való törekvés kiszolgálása - zöldfelületi arány csökkenése
	Társadalmi környezet			
	- növekvő igényesség - a kerület népesség fogyásának megállása - fiatalodó lakosság	- tulajdonosi tudat és szemlélet hiánya közterületeken - civil szervezetek alacsony aktivitása	- a lakosság és önkormányzat közötti szoros kooperáció - tulajdonosi tudat, öntevékenység erősödése	- a közterületek állapotával szembeni közöny - közmegegyezés hiánya
	Szabályozási, igazgatási környezet			
	- zöldfelületek szerepeltetése horizontális értékként - kerületi fejlesztési koncepció megléte - kerületi környezetvédelmi program megléte	tervezési verseny hiánya közterületek kialakításánál	- esetenként közterületi tervezési pályázatok kiírása - tájépítészeti terv kötelező elemévé válik az építési engedélyezési terveknek - zöldfelületi stratégia elfogadása	- az ágazati tervek integrálására nem kerül sor - a zöldfelületi fejlesztések nem egy végiggondolt stratégia szerint valósulnak meg, hatásuk fragmentált mard
	Zöldfelületek fenntartása			
	- a köztisztasági és zöldfelületi kérdéseket együtt kezelő NKft - növekvő lakossági elvárások	- fővárosi és kerületi fenntartás egyenlenségei - érintettek magas száma	- javuló együttműködés - javuló színvonal	- a főváros és a kerület közötti kommunikáció nehézségeinek fennmaradása - alacsony fenntartási forrás-arány

4.2 Célfá-Problémafa

A **célfá-problémafa** a konkrétól az általánosabb problémákig tartó ívet írja le, mely a stratégiai tennivalók megfogalmazásához nyújt segítséget.

CÉLOK				PROBLÉMÁK			
Zöldfelületi ellátottság javítása	Közpark és közkert fejlesztési program	Zöldhálózati teendők	A közhasználatú zöldfelületek minőségi és mennyiségi fejlesztése, fenntartása	Várostervezeti, mennyiségi problémák	Szerkezeti problémák	Egyenetlen zöldterületi ellátottság, közparkkal ellátatlan kerületszélek	
Duna-parti zöldfelület fejlesztés						A Dunával való közvetlen funkcionális kapcsolat hiánya	
Kelet-nyugati zöldsétányok kialakítása						Kelet-nyugati zöldfelületi gyalogos tengelyek hiánya	
Vízfelületek létesítése						A „vizek” alapvető hiánya a zöldterületekről	
Gyalogos, kerékpáros átkelőhelyek fejlesztése						Vasúti, közúti területek elszigetelő hatása	
Duna menti rekreációs területek, közhasználatú zöldfelületek létesítése						A dunai vízsport és rekreáció, valamint a vízi-, vízparti turizmus intézményeinek hiánya	
Fasorok hiányainak pótlása, minőségi fejlesztés	Zöldfolyosó-, zöldsétány és fasorfejlesztési program	Zöldhálózati kapcsolatok erősítése a szomszédos kerületek irányába		A kerület zöldfelületi élettereinek hiányosságai	A zöldfelületek összekötő funkciójának romlása vagy hiánya	Fasorok hiányosságai, esetenként rossz állapotuk	
Rásos-patak revitalizáció						Rákos-patak menti folytonos zöldfolyosó hiányosságai	
Zöldhálózati kapcsolatok erősítése a szomszédos kerületek irányába						Zöldhálózatai kapcsolatok hiánya a szomszédos kerületekkel.	
Fenntartási intenzitás növelése	Településkörnyezeti program Intézményudvar program	Fenntartási, környezetgazdálkodási teendők			Esztétikai, környezet-minőségi problémák	A zöldfelületek minőségi, esztétikai problémái	A kis zöldfelületek extenzív kialakítása és fenntartása
Felújítások ütemezése							A zöldterületek felújításának nem kellő gyakorisága,
Öntözött zöldfelületek bővítése							Rendszeres öntözés hiánya
Köztisztaság javítása							Köztisztasági problémák
Parkolási kérdések integrált rendezése	Környezet-gazdálkodási program	Fenntartási, környezetgazdálkodási teendők			Környezet-minőség eredeti problémák	Környezet-minőség eredeti problémák	Klimatikus viszonyok kedvezőtlenebbé válnak
Alkalmazkodás a változó klimatikus viszonyokhoz							Felszíni vízfolyások szennyezettsége
Felszíni vizek tisztaságának javítása							Növekvő gépjárműforgalom
Forgalomkorlátozás							

CÉLOK				PROBLÉMÁK					
Lakossági részvétel ösztönzése	Kommunikációs program	Együttműködésel , társadalmi tudatosság formálásával kapcsolatos teendők	Társadalmi együttműködés erősítése	A társadalmi igények és normák problémái	A környezeti kultúra hiányosságai	A civil aktivitás alacsony foka, az öntevékenység hiánya			
Településarculat fejlesztése						A lakosság vizuális, környezeti elvárásainak alacsony szintje			
Lakossági partnerségi programok						A lakosság egy részének tulajdonosi felelősségének hiánya a közterületekkel szemben			
Környezettudatosság formálás						Környezeti tudatformáló programok, rendezvények hiánya			
Partnerség a közterületek fenntartásában	Partnerségi program				A zöldfelületek használatával kapcsolatos problémák	Vandalizmus, szemetelés, kutya piszok közterületi károsító hatása			
Túlhasználat és nem rendeltetésszerű használat megelőzése						Túlhasználat, nem rendeltetésszerű használat			
Hajléktalan kérdés integrált kezelése						Hajléktalan probléma			
Partnerség a beruházókkal a zöldfelületek növelése érdekében						A beépítés-maximalizáló igények dominálása a beépítések során			
Együttműködés civil szervezetekkel						Gyenge hatásfokú civil lobbifunkció tevékenység a zöldterületek fenntartása, fejlesztése érdekében			
Közparki szolgáltatásokkal kapcsolatos igények felmérése	Igények felmérése programja			A mai társadalmi igényeket nem kielégítő zöldfelületek	A korszerű, funkciógazdag kialakítás hiánya				
Közterületi rendezvényekkel kapcsolatos elvárások számbavétele					Közterületi rendezvényterek hiánya, zöldfelületek ilyen célú túlhasználata				
Zöldterületi használatával kapcsolatos felmérések					A zöldterületek egyenetlen terhelése				
Zöldfelületek létesítésének szabályozási ösztönzése	Partnerség az zöldfelületek fejlesztésére	Zöldfelületi szolgáltatások és igények	A társadalmi együttműködés erősítése	A gazdasági mechanizmusok problémái	A rövid távú gazdasági célok előnybe részesítése	Az ingatlanfejlesztők nem kellő motiváltsága a zöldfelület fejlesztésben			
Zöldhálózati fejlesztési célok megjelenítése a programokban						Közlekedési szempontok prioritása a zöldfelületek fejlesztésével szemben a közterületek kialakítása során			
Intenzív fenntartáshoz források biztosítása	Zöldfelület finanszírozás szabályozása program				A zöldfelületek alulfinanszírozottsága	Zöldterületek intenzív fenntartásához elégtelen források			
Közterületi bevételek egy részének automatikusan zöldfelület fejlesztésre, fenntartásra való elkülönítése						A közterületi bevételek és a kiadások közötti közvetlen gazdasági kapcsolat hiánya			
Kertépítészeti tervezés kötelezővé tétele az építési engedélyezési eljárás során	Zöldfelületek létesítésének szabályozói programja			A szabályozási, igazgatási környezet problémái	A zöldfelületi szabályozás hiányosságai	A kertépítészeti tervezés nem kötelező része az építési engedélyezési eljárásnak.			
Új közparkok, közkeretek létesítése a szabályozások során						Ösztönzők hiánya közparkok létesítésre			
Közterületi, zöldterületi koordináció az érintett szervezetek között	Zöldfelületi fenntartás és tervezés szabályozói programja				A zöldfelületi igazgatás problémái	A zöldfelület fenntartás koordinációs hiányai, a fenntartás egyenlenségei			
Jelentősebb közterületi, zöldterületi tervek tervtanácsi zsűriztetése						A közterületi, zöldterületi tervezés nem megfelelő színvonala			
Zöldfelületi kataszter készítése						Zöldfelületi leltár, kataszter hiánya, a változások nyomon követésének hiánya			
Jelentősebb közterületek kialakítása során tervpályázat kiírása						Tervezői verseny esetenkénti hiánya a közterületeken			
A gazdasági és szabályozási környezet javítása				A gazdasági és az igazgatási mechanizmusokból származó problémák					

5. „AngyalZÖLD” zöldfelület- és hálózat fejlesztési stratégia

A helyzetfeltáró fejezetekben leírt és a helyzetértékelő fejezetben elemzett kerületi adottságok figyelembevételével került sor a **zöldfelület- és zöldhálózat fejlesztési stratégia** megalkotására. A stratégia készítés első lépéseként a kerület zöldfelületeinek állapotára vonatkozó **távlatos jövőkép** került megfogalmazásra, valamint azok a **prioritások**, melyek a korábbi fejezetek tanulsága szerint a jövőkép megvalósítása érdekében alapvető fontosságúak.

A stratégia következő részében a megfogalmazott prioritásoknak megfelelően kerültek felsorolásra az intézkedés csomagok, a **programok**. Ezek tartalmazzák a konkrét intézkedéseket (projekteket).

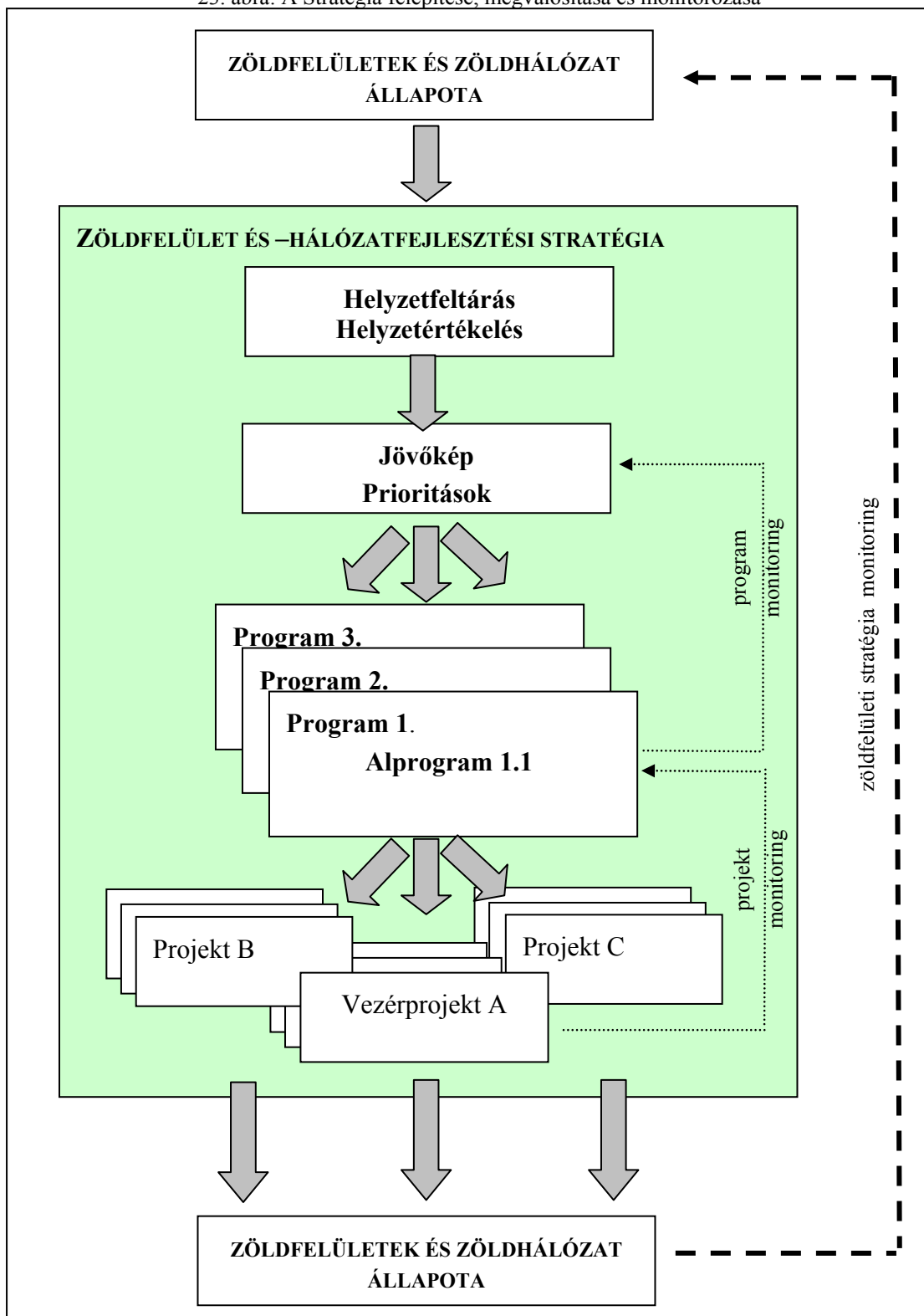
A stratégia megvitatása és elfogadása után kerülhet sor az egyes programok részletes kidolgozására, az **alprogramok**, a konkrét **projektek**, a pontos költségek és határidők meghatározására. A projektek között központi funkciót töltenek be, az egyes programok fő üzenetét hordozó **vezérprojektek**. A **megvalósulás ellenőrzése** rendkívül fontos eleme a stratégiának. Ez a monitoring két részből tevődik össze. Tartalmazza a stratégia megvalósulásának, a projektek és programok eredményes lezárulásának vizsgálatát, illetve vizsgálni kell, hogy a stratégia megvalósulása valóban hatékonyan járul-e hozzá a kerület zöldfelület- és zöldhálózati rendszerének fejlesztéséhez.

A zöldfelületi stratégia elsődleges célja **társadalmi konszenzus** megteremtése a zöldhálózat fejlesztésével kapcsolatban. Ez újfajta, társadalmi részvételen alapuló, ezért **időigényesebb tervezési folyamat**. A partnerségen alapuló tervezési folyamat alakítja ki azokat az együttműködéseket, melyek a későbbiek során biztosíthatják a kitűzött célok elérését, a **beruházások társadalmi elfogadottságát**.

A stratégiaalkotásnak központi eleme az **együttgondolkodás, a partnerség**. A dokumentum elkészítésével célunk a lakosság, a civil és üzleti szervezetek véleményének, értékeinek megjelenítése, az érdekek közös és egymással ütköző elemeinek áttekintése, ezek alapján lehetőség szerint **konszenzuson alapuló program** megalkotása volt. A programalkotás kommunikációs folyamatában a **helyi média (újság, önkormányzati TV), illetve az internet** adta lehetőségek egyre intenzívebb hasznosítását tervezzük, a hagyományos lakossági fórum jellegű egyeztetések mellett.

A stratégia készítése a társadalmi párbeszéd lefolytatásának is egyik **kísérleti terepe**. Az ennek során szerzett tapasztalatokat az egyes **tematikus programok társadalmi egyeztetése** során kívánjuk hasznosítani. A tervezés során kialakult **társadalmi kapcsolatok rendszere** a konkrét projektek megvalósítása során kerül hasznosításra. A fejlesztésekkel kapcsolatos lakossági elégedettség növelése céljából, az újabb projektek megvalósításakor a **társadalmi részvételen alapuló tervezés** újszerű eszköztárát is hasznosítani tervezzük.

23. ábra: A Stratégia felépítése, megvalósítása és monitorozása

5.1 Jövőkép, stratégiai célok, prioritások

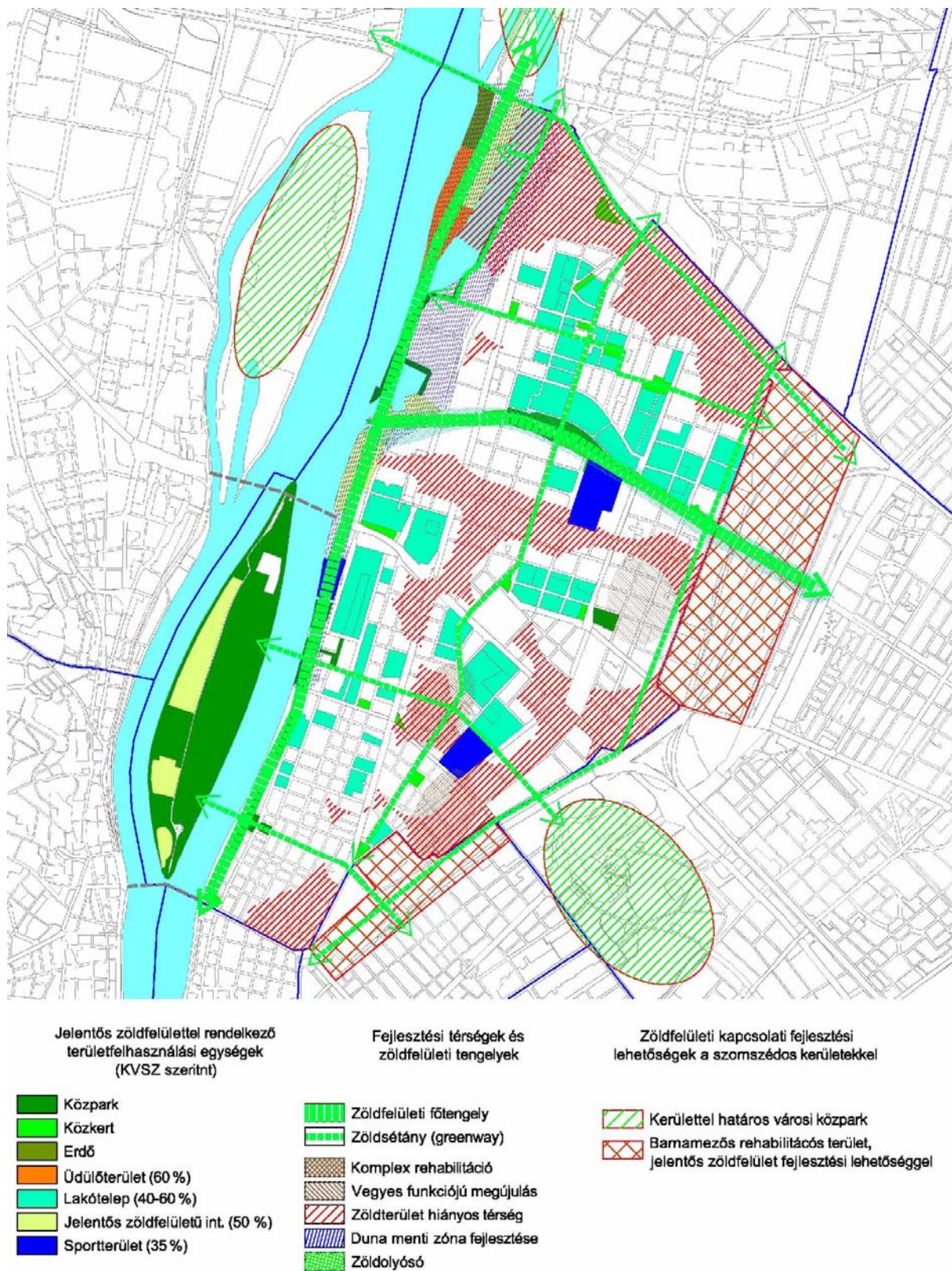
Zöldfelületeink, parkjaink, vízfolyásaink, szigeteink, játszótereink, fasoraink kerületünk pótolhatatlan természeti értékei és az élhető települési környezet nélkülözhetetlen elemei. A Duna és a Margitsziget egyedülálló természeti kincs. Védelmük és fejlesztésük, határozott értékválasztáson nyugvó, jövőformáló, közös érdekünk. Az urbanizáció és a motorizáció hatásai potenciálisan veszélyeztetik a városi környezet minőségét. A mindennapi városi élet szempontjából meghatározó zöldfelületek és zöldterületek mennyisége és minősége, az épített és természeti környezet összhangja, valamint a zöldfelületek, zöldterületek aránya egészségünk, közérzetünk alakulása szempontjából meghatározó. A társadalmi, gazdasági és természeti tényezők együttes hatása következtében formálódó, változó természeti, környezeti értékeink megőrzéséhez és fejlesztéséhez **hosszútávon gondolkodó és széles társadalmi bázison alapuló** városirányítási rendszer szükséges. Ennek egyik fontos pillére a zöldterületekkel kapcsolatos elképzeléseket összegző, végiggondolt és széles körben elfogadott jövőkép.

„Jövőképünk a kerület természeti értékeinek fejlesztésére és megőrzésére alapozott, több generáción átívelő, hosszútávú fejlődés. Célunk az épített és természeti környezet harmonikus, az emberek életminőségét javító, összehangolt fejlesztése, a közösség igényeihez folyamatosan alkalmazkodó zöldterületi rendszer és hálózat kialakítása, működtetése.”

A helyzetelemzés és a jövőkép alapján megfogalmazható a kerület zöldfelületi és hálózati rendszerének továbbfejlesztésével elérhető, - a jövőképnél konkrétabb – **távlati, stratégiai cél.** Ennek alapján:

A partneri együttműködésben megvalósított programok eredményeként – a belátható jövőben – a kerület egész szakaszán megújult Duna-parti sétányok és igényes zöldterületek alkotta észak-déli, valamint a természetes mederben folyó Rákos-patakot övező parkok, játszóterek, tanösvények alkotta kelet-nyugati közhasználatú zöldfelületi-folyosók szervezik rendszerbe a már meglévő, de megújult és az ellátatlan területeken kialakított új, színvonalasan fenntartott, biztonságos, őrzött és tiszta parkjainkat, játszótereinket, labdapályáinkat. A Göncöl és Kassák Lajos utcák, a Pozsonyi és Tatai út vonalában, valamint a Dunára merőleges Csanády, Révész-Csángó, Meder-Babér-Mosoly-Dolmány, Kámfor, utcák vonalában, illetve térségében, a főbb zöldfelületi tengelyeket zöldsétányok egészítik ki és kötik össze a rendszer elemeit. A zöldfelületek funkciójukban és infrastruktúrájukban alkalmazkodva a különféle korosztályok szabadidős, rekreációs igényeihez, lakókörnyezetük meghatározó, szép és karakteres elemeivé válnak. A kerületi zöldfelületek és közterületek egységes személettű, színvonalas fejlesztése révén a kerület szabadterei vonzó, világvárosi helyszínek lesznek. Az egységes arculatú utcabútorok, az egyedi karakterű játszóterek jól szolgálják a közterületek használóit. Megfelelő összekötő elemek (gyalogos hidak, közhasználatú hajójáratok) hozzák elérhető közelségbe a mainál is szebb Margitszigetet és a hasonló funkciókban gazdag, megújult Népszigetet. A kerület északi és keleti határait jelentő MÁV területek integrált fejlesztése új dimenziót és környezeti minőséget teremt a kerület zöldfelületei és térszerkezeti rendszere szempontjából. Ezzel a kerület és a Városliget között, szerves kapcsolat alakulhat ki.

E távlati célokat és lehetőségeket jeleníti meg az „AngyalZÖLD” stratégia összegző térképe:

24. ábra: Az „AngyalZÖLD” zöldhálózat fejlesztési térségei és tengelyei

A jövőkép és a távlati célkitűzések időhorizontja meghaladja középtávú tervezési ciklusok időtávját, ugyanakkor a felvázolt víziók által közvetített értékek orientálják a közép és rövid távú programokat és projekteket, kifejezésre juttatva az önkormányzat elkötelezettségét a környezeti kultúra fejlesztését szolgáló értékek iránt. Ezek megvalósítása érdekében, a következő alapvető **prioritások** szem előtt tartását tartjuk szükségesnek, melyek egyben a közép- (3-5-év) és rövid- (1 év) távú programok rendező elvei is:

1. Szükséges a kerületi közhasználatú zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése, a fenntartás színvonalának javítása.

2. A zöldfelületek fenntartásával és fejlesztésével kapcsolatos társadalmi együttműködést erősíteni, szélesíteni, a gazdasági és szabályozási környezetet javítani kell.

A zöldfelületi rendszer és a zöldhálózat összetettsége, a zöldfelületeket érő és a zöldfelületek által gyakorolt hatások komplexitása, az érintettek és érdekelték nagy száma miatt a stratégia elfogadásával nem zárulhat le a folyamat. A **kialakuló partneri együttműködés fenntartásával**, hatékony **monitoring rendszerrel**, a változások és eredmények figyelemmel kísérésével nyomon követhető, hogy a programok valóban optimális módon szolgálják a távlati célok elérését. A stratégiaalkotás és a programok kidolgozása során létrejövő társadalmi párbeszéd, a megvalósuló együttműködések önmagukban is jelentős közösségi értéket jelentenek.

5.2 Zöldfelületi és –hálózati programok és projektek

1.prioritás:

Kerületi zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése, fenntartása

5.2.1. Közpark és közkert fejlesztési program (középtávú program)

Jelenleg is futó, elfogadott program, mely 2010-ig, éves ütemezésben meghatározza a parkok, játszóterek fejlesztési feladatait. Aktualizálása az éves üzleti tervezés keretében történik. Kiegészítésére, új zöldfelületek parkok, játszóterek kialakítása esetén kerül sor. Új programra 2011-től van szükség. Részletes szakmai és lakossági egyeztetésre az egyes fejlesztési projektek esetében van szükség.

Célkitűzés: *A kerületi közparkok, közterek és lakótelepi zöldfelületek vonzó, magas színvonalon fenntartott, biztonságos közösségi terekké történő fejlesztése, új közparkok létesítése. A közparkok funkcióinak, berendezéseinek korszerű, az igényekhez igazodó kialakítása. A felújítások, közpark létesítések során az egyes zöldterületek egyedi identitást biztosító arculatának kialakítása.*

Partnerek köre: lakosság, civil szervezetek, üzleti partnerek, Fővárosi Önk., szomszédos kerületi önkormányzatok

Program kidolgozása, társadalmi egyeztetés: - éves tervezés során (november),
- új program 2011.-től

Programelemek, projektek:

1	Kerületi közparkok fejlesztése, felújítása (kiemelt fejlesztések): Gyermek tér, Dráva park, Kassák-Lőportár utcai park, Bulcsú-park, Baba tér, Victor Hugo park,
2	Lakótelep fejlesztési program bővítése, integrált megvalósítása (komplex fejlesztések): Csángó-, Országbíró-, Kassák-, Gidófalvy-, Tahi utcai, Béke-Tatai úti, Kárpát-Bessenyei utcai , Vízafogó és Árpádhídfő lakótelepek
3	Térségi jelentőségű zöldfelületek megújításában való együttműködés (illeszkedési programok): Margitsziget, Rákospatak, Népsziget,
4	Új közparkok, játszóterek létesítése: Rokolya utca, Kámfor utca.
5	Tematikus játszóterek rendszerének kialakítása, szabványosítás: Tüzér-Hun utcai -, Bárka utcai-, Tomori-Arasz utcai-, Futár utcai, Szobor utcai-, Bessenyei utcai és Hajós játszóterek,
6	Szökőkút program: Kis Béke tér, Vízafogó lakótelep, Gyermek tér, Gidófalvy lakótelep,

5.2.2. Zöldfolyosó, zöldsétány és fasorfejlesztési program (vegyes távú program)

Új program, mely a zöldhálózat összekötő elemét fejleszti az ökológiai-, zöldfelületi tengelyek és az útfasorok természetes adottságaira építve. A Duna-parti sétány kialakítása és a Rákospatak revitalizációja fokozott egyeztetést igényel a kerületfejlesztés döntéshozó fórumaival, a beruházókkal és a főváros illetékeseivel.

Célkitűzés: *Közhasználatú zöldfolyosók kialakítása a Duna-part és a Rákospatak mentén. A kerületi zöldsétányok rendszerének kialakítása. A kerületi fasorok kataszterének elkészítése, a hiányokra ütemezett pótlás.*

Partnerek köre: lakosság, civil szervezetek, üzleti partnerek, Sima-út Kft, Főváros Önk.

Program kidolgozása, társadalmi egyeztetés: - a projektektől függően, folyamatosan,
- illetve az éves tervezés során,

Program elemek, projektek:

1	Folytonos folyóparti zöldsétány kialakítása a Duna-parton: Zöldfelületi tengely ütemezett kialakítása a magán beruházások keretében. A projekt folyamatos egyeztetést igényel a kerületfejlesztés döntéshozó fórumaival, a beruházókkal, a főváros illetékeseivel és a lakossággal.
2	Rákospatak rehabilitációja: A patak mentén reprezentatív zöldterületek sorának kiépítése, valódi zöldfelületi folyosó kialakítása. A térségi program megvalósításához az érintett kerületek, az agglomerációs települések, a fővárosi önkormányzat, valamint civil partnerek bevonására van szükség. A projekt megvalósításához megfelelő külső (pályázati) forrás felhasználása szükséges.
3	Zöldsétányok rendszerének kialakítása: Korlátozott gépjárműforgalmú területek mentén gyalogos, kerékpáros és zöldfelületi tengelyek kialakítása. Hollán Ernő, Gergely Győző, Ditrói Mór sétálóutca, Kassák-Lajos kerékpáros és zöldsáv, Tatai úti zöldsétány, Csanádi utcai zöldsétány, Csángó utcai zöldsétány, Meder-Babér utcai zöldsétány,
4	Kerületi fasor felújítási program: A kerület fasorainak felmérése, a hiányok pótlása, fejlesztések megvalósítása. A munka alapfeltétele a kerületi fasor kataszter elkészítése. Együttműködés szükséges a főváros illetékes ügyosztályaival.

5.2.3. Intézmény udvar program (középtávú program)

Az önkormányzati tulajdonú közintézmények kertjeinek és udvarainak fenntartását, fejlesztését szolgáló program. Az intézmények dolgozóival együttműködésben szükséges a használati igények feltárása és annak megfelelő fejlesztések ütemezett megvalósítása. Keresni kell a lehetőséget az intézményudvarok közösségi használatának szélesítéséhez (közhasználatra való időszakos megnyitása). A jelenleg futó intézmény-felújítási program felülvizsgálatát 2011-ben javasoljuk.

Célkitűzés: *A kerületi fenntartású oktatási, nevelési intézmények udvarainak felújítása, fejlesztés az oktatáshoz, neveléshez, játékhöz szükséges, kreativitást serkentő terek és eszközök kialakítása. Az intézmény udvarok közösségi hasznosításának elősegítése*

Partnerek köre: önkormányzati intézmények, lakosság, civil szervezetek, üzleti partnerek,
Program kidolgozása, társadalmi egyeztetés: - folyamatos, éves tervezés során,
- felülvizsgálat 2011.-ben,

Programelemek, projektek:

1	Felújítás és fejlesztés: Intézményterületek udvarainak ütemezett felújítása, fejlesztése, a használók igényéhez illeszkedve.
2	Nyitott intézményudvarok rendszerének kialakítása: Az intézményudvarok, játszóterek közhasználatának elősegítése
3	Fenntartás: Intézményudvarok zöldfelületének és berendezéseinek fenntartása

5.2.4. Településkörnyezeti, környezetgazdálkodási program (rövid távú program)

A kerületi fenntartásban lévő zöldfelületek kezelését a Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft végzi éves terve szerint. A zöldfelületek fenntartásán túl feladata a köztisztasági feladatok egy részének koordinálása is. A lakosság és az önkormányzat növekvő igényessége és a rendelkezésre álló források korlátozott volta miatt a feladat ellátása folyamatos egyeztetést igényel. A program keretében optimalizálni kell a források felhasználását, illetve keresni kell a lehetőséget a hiányzó források pótlására.

Célkitűzés: *A kerületi zöldfelületek fenntartási színvonalának, a közterületek köztisztaságának és a közbiztonságnak javítása, a társaság fenntartása.*

Partnerek köre: önkormányzati intézmények, lakosság, civil szervezetek, üzleti partnerek,
Program kidolgozása, társadalmi egyeztetés: - éves tervezés során, folyamatos,

Programelemek, projektek:

1	Zöldterületek fenntartása: A használati igényekhez igazodó differenciált fenntartás, az intenzíven fenntartott területek arányának, a fenntartás színvonalának ütemezett javítása. Fokozottabb figyelem az öntözés, a csapadékvíz visszatartás és hasznosítás kiterjesztésére.
2	Lakótelepi zöldfelületi minőség és köztisztaság javítása: Az intenzív használat alatt lévő lakótelep területek környezetminőségének integrált módon való biztosítása (zöldfelületek, köztisztaság, közterület minőség)
3	Vonalas zöldfelületi elemek fenntartása: Fasorok, zöldsétányok, zöldfolyosók zöldfelületeinek fenntartása.
4	Köztisztaság javítása: A zöldfelületek fenntartásához kapcsolódó köztisztasági teendők ellátása. Parkőri, parkgondnoki rendszer fejlesztése. Eb-tartás feltételeinek javítása.
5	Egységes közterületi arculat kialakítása: A közterületek egységes rendszerben való fenntartása révén (növényzet, épített környezet, tárgykultúra) elő kell segíteni a kerület arculatának egységét.
6	Kooperáció: Kapcsolódás a közterületek fenntartásával, környezetminőség javításával kapcsolatos kerületi és fővárosi társszervezetek tevékenységéhez

A Stratégia első prioritásához kapcsolódó programok a kerület közhasználatú zöldfelületeinek fejlesztését és fenntartását tűzik célul. A zöldhálózat fejlesztésének **térbeli megjelenítését** a 24. ábrán lévő térkép szemlélteti. A térkép jelzi **a zöldhálózat meglévő elemeit, a fejlesztendő zöldfelületi tengelyeket**, illetve azokat a térségeket, melyek fejlesztése során zöldterületi (**közparki, közkerti**) fejlesztésére **szükség lehet**.

2. Prioritás:

**A társadalmi együttműködés, partnerség szélesítése
gazdasági, szabályozási környezet javítása**

5.2.5 . Partnerségi és kommunikációs program (középtávú program)

A program a Környezetgazdálkodási NKft folyamatban lévő projektjeit szervezi rendszerbe és egészíti ki. A program feladata kettős. Egyrészt cél a lakosság jobb tájékoztatása a zöldfelületek állapotával, a fejlesztési elképzelésekkel kapcsolatban. Második feladat, a közösség igényeinek, elvárásainak figyelembevétele, együttműködés a megvalósítás és fenntartás során.

Célkitűzés: *A kerületi közparkok, fasorok, játszóterek állapotára, a fejlesztési tervekre, azok megvalósulására vonatkozó adatok közzététele. A zöldfelületi stratégia megvalósulásának monitorozása, a sikerek és a nehézségek bemutatása. Az önkormányzat, a lakosság, a civil szervezetek, szomszédos kerületek önkormányzatai közötti együttműködés erősítése a zöldfelületek fejlesztése és fenntartása terén. Az önkormányzat és kerületi ingatlanfejlesztők közötti együttműködés javítása. A zöldfelületi szempontok érvényesítése a fejlesztések során.*

Partnerek köre: lakosság, civil szervezetek, üzleti partnerek, média,

Program kidolgozása, társadalmi egyeztetés: - folyamatos,

Programelemek, projektek:

1	Zöld-portál kialakítása: Önkormányzati internet portál kiegészítése zöldfelületekkel foglalkozó, interaktív tartalommal. Zöldvagyron leltár kiegészítése. Monitoring indikátorok kijelölése és nyomon követése
2	Közterületi védnökségi együttműködések: Lakossággal való együttműködés a lakóépületek menti zöldfelületek fenntartásban Lakossági Zöldterület Védnökségi Pályázat.
3	Partnerség a közparkok felújítása, fenntartása során: Részvételi tervezés eszközeinek alkalmazása a közparkfelújítások során, az érintettek elvárásainak figyelembevétele. Együttműködés a fenntartásban és a fejlesztésben afővárossal. Együttműködés a fejlesztésben a szomszédos kerületekkel
4	Partnerség az ingatlan fejlesztőkkel: Zöldfelületi, zöldterületi fejlesztések megvalósítása az új beépítésekhez kapcsolódva

5.2.6 Szabályozói program (középtávú program)

A program célja egy átfogó és mélyreható társadalmi párbeszéd elindítása a zöldfelületek és különösen a zöldhálózat állapotát befolyásoló gazdasági és szabályozási környezetre vonatkozóan. Ennek az egyeztetésnek az eredményeképpen meghatározott értékrend alapján szükséges áttekinteni, a jelenlegi szabályozói környezetet kedvező és kedvezőtlen adottságait, meghatározni azokat a tennivalókat, melyek jobban működő szabályozási mechanizmus kialakításában segíthetnek.

Célkitűzés: *A zöldfelületek, zöldhálózat állapotát befolyásoló jogi, igazgatási környezet áttekintése, a feltárt problémák, hiányosságok megszüntetése, újszerű, hatékony mechanizmusok bevezetése.*

Partnerek köre: lakosság, civil szervezetek, üzleti partnerek, Fővárosi Önkormányzat, Magyar Állam

Program kidolgozása, társadalmi egyeztetés: - folyamatos

Programelemek, projektek:

1	Adottságok áttekintése: Egyeztetési fórum létrehozatala. Korábbi jog- és szabályozó harmonizálási intézkedések tapasztalatainak, eredményeinek áttekintése.
2	Szabályozók zöldfelület barát alakítása: Közterületi bevételek közvetlen visszaforgatása a zöldfelületek fenntartásába. Zöldfelületi prioritások integrálása az infrastruktúra fejlesztések folyamatába (fasorok védőtávolsága). Települési szerződések lehetőségeinek felhasználása zöldfelület, közterület fejlesztésre.
3	A gazdasági szereplők motiválása: Újszerű zöldfelületek (zöldfalak, tetőkeretek) létesítésének ösztönzése
4	A zöldfelületi, közterületi tervezés színvonalának javítása: Kertépítészeti tervezés integrálása az építési engedélyezési eljárásba. Egyes zöldhálózat fejlesztési tervek tervpályázati úton való kiválasztása. A kiemelt zöldfelületi, zöldterületi tervek véleményeztetése a tervtanáccsal

5.3 Forrástérkép, megvalósítási keret

A kerületi zöldfelületek fejlesztésének és fenntartásának forrása **döntően az önkormányzati költségvetés**. A fasorok fejelsztése tekintetében a fakivágások pénzbeli megváltásából származó bevételek közvetlen módon a fasorok fejlesztésre fenntartott elkülönített alapba kerülnek. Ezek mellett a Környezetgazdálkodási NKft. keresi a további pénzügyi forrásokat is, melyek **pályázatok, illetve szponzori támogatások formájában**, kismértékben már eddig is hozzájárultak a kerületi fejlesztésekhez. A biztonságos tervezés alapelvét követve, - a 2008. évi költségvetés főbb arányait alapul véve – megbecsültük a stratégiai megvalósításának saját forrásigényét, melynek külső ,pályázati és támogatói forrásokkal történő kiegészítésének mértékében növekedhet a programok terjedelme, a projektek száma.

Prioritások	Programok	Becsült átlagos éves saját forrás igény e Ft.	Forrás
Kerületi zöldterületek, zöldfelületek fejlesztése, fenntartása	Közpark és közkert fejlesztési program	350 000	önk. költségvetés pályázat
	Fasor és zöldfolyosó fejlesztési program	50 000	önk. költségvetés fapótlási díjak pályázat
	Intézmény udvar program	200 000	önk. költségvetés szponzorok
	Településkörnyezeti és kerületüzemeltetési program	400 000	önk. költségvetés gazdasági szereplők
A társadalmi együttműködés, partnerség szélesítése gazdasági, szabályozási környezet javítása	Kommunikációs program	5 000	önk. költségvetés
	Partnerség program	10 000	önk. költségvetés
	Szabályozói program		
Összes becsült forrásigény:		1 015 000	

5.4 Összefoglalás

A kerületi zöldfelületek fenntartását és fejlesztését az önkormányzat és a Környezetgazdálkodási NKft. eddig is - jelentőségének megfelelően - tervezetten, elfogadott középtávú üzleti stratégiája alapján végezte. Az előterjesztés tárgyát képző dokumentáció jelentősége abban áll, hogy a zöldfelületi, zöldhálózati fejlesztéseket, a fenntartás, fejlesztés és az együttműködés eszközeit **rendszerbe integrálja**.

Az „AngyalZÖLD” stratégia a zöldfelületek fejlesztésével kapcsolatos **jövőkép**et és **prioritásokat** fogalmazza meg. A prioritások és a program előzetesek elfogadása után kerülhet sor, a dokumentációban szereplő ütemezés szerint, az egyes **programok és projektek** részletesebb kidolgozásra és társadalmi egyeztetésére.

A stratégiakészítés során kialakuló **partneri együttműködések hálózata** képezheti az alapját a későbbiek során azoknak a kooperációknak, melyek keretében az egyes **konkrét fejlesztési projektek megvalósulnak**. Ezzel az eleinte lassú tervezési módszerrel biztosítható, hogy a fejlesztések a lakosság elvárásaihoz igazodva, széles körben elfogadottan valósuljanak meg. **A stratégia megalkotása ezrét nem csak a célhoz vezető út kijelölését eredményezi, hanem újszerű közösségépítő tevékenységet is jelent.**

Budapest, 2008. június 15.

Mellékletek

Kerületi értékeink, jópéldák (fotó melléklet)

Összvárosi jelentőségű közpark (Margitsziget)

Kerületi jelentőségű közkert (Jászai Mari tér)

Kimelet fenntartású zöldfelület (Gyöngyösi sétány)

Kerületrészi jelentőségű közpark (Gyermek-tér)

Duna parti zöldsétány (Marina-part)

Közterületi virágkiültetés (Gyöngyösi sétány)

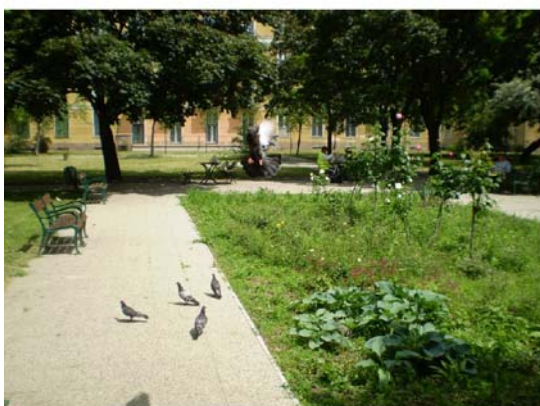
Gyalogos sétány (Gyöngyösi sétány)

Intenzív fenntartású közkert (József Attila-tér)

Felújított játszótér (Debrecen-park)

Rendezett lakótömb közötti közpark (Debrecen-park)

Felújított gyalogos sétány (Fivér u.)

Új telepítésű fasor (Debrecen-park)

Értékes idős fasor (Pozsonyi út)

Kerületi jelentőségű közpark (Szent István-park)

Budapest "Tündéerkertje" (Margitsziget)

Felújított játszótér (Debrecen-park)

Közhasználatú zöldfolyosó (Rákos-patak)

Kerületrészi jelentőségű közkert (Jakab József-tér)

Kerékpáros "zöldsétány" (Újpesti rakpart)

Kertvárosi lakóterület rendezett zöldfelületei (Nővér u.)

Muskátlis oszlopok (Pannónia u.)

Felújított közterületi szökőkút (Fiastyúk u.)

Korlátozottan közhasználatú irodakert (Váci út)

Zöldfelületi intézmény (Dagály fürdő)

Intenzív fenntartású közterületi zöldsáv (Dunavirág u.)

Intenzív kialakítású tetőkert (Pannónia u.)

Virágkiültetés fasori sáv mentén

Felújított óvodakert (Pannónia u.)

Előkert programban résztvevő társasház (Petenházy u.)

Partnerségben fenntartott lakóterület kert (Ővezet u.)

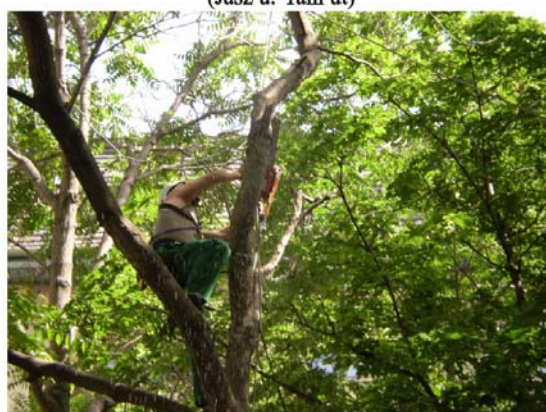
Környezeti szemléletet hirdető rendezvény

Civil szervezettel együttműködésben felújított zöldfelület (Jász u.-Tahi út)

Zöldfelület fenntartás parkgondnokokkal

Balesetvesztély elhárítás közben a "Zöldkommandó"

*Irodalom és ábrajegyzék***Irodalom:**

- XIII. kerület, kezdetektől napjainkig, Budapest Főváros XIII. kerületi PH, 2003. p.78.
- Adametz Gyula: Angyalföld, 1947, reprint 1998 Sprint Kft. p. 48.
- Almási Balázs: A zöldhálózat tervezés metodikai fejlesztése Budapest peremterületének példáján, PhD értekezés, BCE Tájépítészeti Kar, Budapest 2007.
- Budapest székes-főváros és környékének térképe, rajzolta Homolka József kiadja az Egenberger-féle könyvkereskedés, 1903.
- Gábor Péter : A biológiai aktivitás változása Budapesten és a Budapesti Agglomerációban 1990-2005 között, 4D Tájépítészeti és kertművészeti folyóirat vol. 5, 2007 pp 21-29
- Gyulai István: Ökológiai folyosók zöld folyosók; tisztázatlan fogalmak a biológiai változatosság megőrzésének stratégiájában, Természet Világa 1996(2) p. 41-43.
- Magyar Erzsébet: Kertek, parkok Buda-Pest társas életében a 19. században. Budapesti Negyed 46. (2004/4)
- Silóssy László: Hogyan épült Budapest (1870-1930), Fővárosi Közmunkák Tanácsa 1931.
- Hatvan éves a XIII. kerület, Helytörténeti írások, Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat 1998. p.152.

Jogszabályok, tervek:

- 1997. évi LXXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről 30§
- XIII. kerületi Önkormányzat programja 2007-2010
- XIII. kerületi Környezetgazdálkodási NKft. üzleti stratégiája és fejlesztési javaslata
- A XIII. kerületi Környezetgazdálkodási NKft. üzleti stratégiája és fejlesztési javaslata
- Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Képviselő testületének 56/2001. (XII.20.) Ö.K. számú rendelete a kerületi városrendezési és építési szabályzatról
- Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Képviselő testületének 155/2007. (X.18.) Ö.K. számú rendelete. XIII. kerületi Környezetvédelmi programról és környezetvédelmi alapról
- Budapest Főváros XIII. kerületi Önkormányzat Képviselő testületének 155/2007. (X.18.) Ö.K. számú rendelete. XIII. kerületi Környezetvédelmi programról és környezetvédelmi alapról
- 71/2006. (V.25.) Budapest Főváros XIII. kerületi önkormányzati határozat a Turisztikai koncepció időarányos teljesítéséről
- .../2008. (II.14.) Budapest Főváros XIII. kerületi önkormányzati rendelet a kerületi zöldterületek és zöldfelületek megóvásáról, használatáról és a fák védelméről
- Közép-Magyarországi Operatív Program 2007-2013.
- Pro Verde! Budapest zöldfelületi rendszerének fejlesztési koncepciója és programja (egyeztetési dokumentáció) 2006.
- Budapest XIII. kerület Váci út – Csavargyár u. – Cserhalom u. – Rákos-patak által határolt területre vonatkozó KSZT, jóváhagyva 2006. 06. 29.
- Budapest XIII. kerület Teve u. – Róbert Károly krt. – Váci út – Petneházy u. által határolt területre vonatkozó kerületi szabályozási terv, hatályba lépés előtti állapot
- Európa Terv XIII., Angyalföld – Vízafogó – Újlipótváros városfejlesztési programja 2007-2013, Városkutatás Kft. 2005.
- Budapest Integrált Városfejlesztési Stratégiája, a 2006. június 29-én elfogadott Középtávú Városfejlesztési Program (Podmamiczky Program) alapján, munkaközi dokumentáció 2007.

Táblázatok:

1. táblázat: A zöldfelületek funkciói	9
2. táblázat: A XIII. kerület zöldhálózatának alkotói:.....	10
3. táblázat: A XIII. kerület zöldterületei.....	11
4. táblázat: Zöldfelületi vonatkozású fejlesztési elképzelések.	21
5. táblázat: A XIII. kerületi KVSZ jelentős zöldfelülettel rendelkező övezetei	25

Ábrák:

- Engelsfeld 1866.
- Közterületek - Zöldfelületek elemei
- Közparkok, és közkertek kerületi fenntartása
- Kerületi fenntartású intézményudvarok
- Közterületi fasorok
- Közparki, közkerti szolgáltatással ellátott területek
- Zöldfelületi intenzitás
- A XIII. kerület zöldhálózata és a kerületi fenntartású intézményei
- A XIII. kerület népességváltozása 2001-2007
- Népsűrűség 2007.
- A XIII. kerület lakosságának korösszetétele 2007-ben
- Kormegoszlás kerületrészenként 2007.
- Egy lakosra jutó zöldfelület választókerületenként ($\text{m}^2/\text{fő}$) 2007.
- A 64 év fölöttiek aránya a 18 év alattiakhoz képes 2007.
- A környezetgazdálkodási kiadások aránya a költségvetésen belül (%)
- Környezetgazdálkodási ráfordítások nominál értéken (e. Ft.)
- Jelentős ingatlanfejlesztések 2007.
- „A XIII. kerület városközpontja az Árpád hídnál”
ötletpályázat egyik pályaműve (Archikon Kft.)
- XIII. kerület lakosság elégedettsége a közterületek állapotával
- Közparkok kedveltsége a kerületi lakosok körében I
- Közterületi problémák a lakosság véleménye szerint
- Legfontosabb zöldfelületi/közterületi fejlesztések a lakosság véleménye szerint
- A Stratégia felépítése, megvalósítása és monitorozása
- A XIII kerület zöldhálózat fejlesztési térségei és tengelyei